Per quam Eximij Viri

DOMINI AC MAGISTRI NOSTRI

THOMÆ STAPLETONI,

In Academiâ Duacenſi & Lovanienſi
quondam Doctoris Celeberrimi

ORATIONES
TRES CATECHETICÆ.

I. *De præparatione ad Sacram Synaxim debita.*

II. *De Sacræ Euchariſtiæ uſu, fructuque ampliſſimo.*

III. *De frequentanda multoties Sacra Synaxi.*

Adverſus infælicis hujus ſæculi Novatores.

BIBLIOTECA NA
ROMA

GANDAVI:
Typis ANTHONI SERSANDERS, ſub ſigno
Salmandræ. Anno 1674.

Digitized by Google

Typographus Lectori.

QVoniam nonnulli rerum novarum cupidi, qui licet Catholicorum nomine gloriantur, hoc tempore multa turbant, quæ in diſpendium vergunt animarum, potiſſimùm circà uſum Sacramenti Euchariſtiæ: viſum eſt, pro hujus contrà Adverſarios præſidio & fulcimento, in lucem emittere iterùm, tres tantummodò Orationes in Academiâ Duacenâ concinnatas, & publicè pronuntiatas ab Eximio Admodum THOMA STAPLETONO, Sacræ Theologiæ Doctore ac Profeſſore nominatiſſimo, quas è ſecundo operum editorum volumine excerpſi, quarum Prima eſt de apparatu ad Sacram Communionem neceſſario: altera de fructu qui ex eâ decerpitur: Tertia de frequenti ejus manducatione, quò omnium ſerviant utilitati, & pijs atque ferventibus ad ædificationem.

 ſecuri-

ſecuritatemque, & tepidis ac terriculamentis inanibus diſtractis ad confuſionem, emendationemque. Vt autem compertum habeant omnes, quis, qualis, & quantus Heros? Auctor earum fuerit: Phænicem dixeris initio hujus, & ſub finem prioris ſæculi, inter pullulantem errorum Hydram, ſingulari Dei beneficio, Orbi noſtro datum; ſi legeris ejus elucubrationes, quatuor magnis Tomis comprehenſas; nec opus erit alijs illicijs, ut omnia ſumma de eo ſentias. Ipſemet poſt mortem per monumenta hæc loquetur, quam mereatur in opinione tuâ æſtimationem: attamen quia perpaucis fortaſsè in promptu eſt librorum tanta moles; non erit abs re auctoritatem illi ac pondus apud ignaros conciliare, ex præclaris de illius doctrinâ & virtute judicijs, quæ teſtantur oracula ejus quâ viris ſenſatis fuiſſe venerationi quâ Eccleſiæ hoſtibus contrà quos perpetuo depugnavit, terrori, quâ doctis juxtà atque indoctis admirationi. Accipe ea ijſdem verbis, quibus præfixa ſunt lib. I. controverſiarum. Ordiemur à Catholicis.

In primis Clemens Papa VIII. adeò lectione librorum *Stapletoni* afficiebatur,

tur, ut eos ſibi quotidiè in menſâ præ-legi juberet, eumque ſolâ doctrinæ commendatione Romam accerſiverit, Protonotarium Apoſtolicum deſignaverit, ac Cardinalem (ut quidam ferunt) creare in animo habuerit.

Magnus Cardinalis Perronius, in controverſijs iſtius & hujus temporis verſatiſſimus, ſolebat primas inter Controverſiarum tractatores illi deferre, publicèque dicere, ſua ſe Controverſiarum ſtudia, ab operum ipſius lectione incepiſſe.

Fevardentius in lib. 3. Irinæi cap 11. *Calvini* (inquit) *technas &c. in ſuis perdoctis Promptuarijs Catholicis, & Antidotis, Vir eruditiſſimus, & clariſſimus Doctor Stapletonus planiſſimè detexit.*

Poſſevinus in Bibliothecâ ſelectâ lib. 1. cap. 1. *Sed in hoc ſcriptionis genere* (Controverſiarum) *duo certè fuerunt, qui palmam retulerunt, ipſa hæreſum fundamenta machinis validiſſimis evertentes; alter Stapletonus Anglus, Vir ſapiens; alter Bellarminus Societatis noſtræ Theologus.* Quod judicium is tunc tulit de Stapletono, cùm latinè adhuc non niſi libros de Principijs doctrinalibus, & de Iuſtificatione edidiſſet. Et

in ſuo apparatu, Verbo Eccleſiæ: *Stapletonus ſcripſit egregiè de Eccleſiâ.* Ibidem parte 3. in nomine Stapletonus: *Hic fuit tanti Viri ultimus partus.*

R. P. & Frater Zacharias Boverius, in Præfatione demonſtrationis Symbolicæ veræ, & falſæ Religionis: *Cæterùm quamquam, & hac noſtra tempeſtate Viri Doctiſſimi non defuerunt, qui adverſus Hæreticos copiosè, & præclarè ſcripſerunt; inter quos ſunt Nicolaus Sanderus, Thomas Stapletonus, Illuſtriſſ. Bellarminus, Claudius Sanctius, & alij plurimi, &c.*

D. Aubertus Miræus Decanus Capituli Cathedralis Antuerpienſis, in Elogijs Illuſtrium Theologorum noſtri ævi hæc habet: *Abſit ut Thomam Stapletonum ſilentio ingratus præteream, non tam quod privato beneficio illi ſim obnixius (quem annos aliquot ſacras Lovanij litteras explicantem, audire magnâ felicitate obtigit) quam quod ſumma & multiplex hominis doctrina laudem mereatur ſempiternam: paucos enim ætas noſtra Theologos tulit, in linguarum trium eruditarum cognitione, in Hiſtoria cùm ſacra tùm profana notitia, in eloquentia denique præſtantia, cum illo conferendos.* Atque

Atque hæc quidem è multis pauci Orthodoxi. Nec Hæreticorum Coriphæi defuerunt, à quibus teſtimonium honorificum vis veritatis expreſſit. Duos tantùm producam ex Angliâ Calvinianæ Sectæ anteſignanos, quos tanquam incircumciſorum Titanes hic David in fundâ & lapide ſtravit. Primus illorum fuit Whitakerus Regius Cantabrigiæ Profeſſor, qui jam debellatus herbam porrigens ità ſcribit Cont. 1. qu. 3. cap. 3. *Stapletonus hanc cauſam* (de traditionibus) *omnium acutiſſimè & accuratiſſimè tractavit.* Et in Epiſt. dedicat. libri de ſcripturâ, quæ fuerit tùm Catholicorum tùm Proteſtantium quorumdam de Stapletono ſententia, his verbis docet: *Dici non poteſt, quantum iſti huius* (Stapletoni) *defenſione glorientur, hunc prædicent, hunc mirentur, mihi inſultent, atque ex me triumphos agant. Quidam etiam, quorum mihi grata humanitas eſt, vicem meam doleant, qui in talem Antagoniſtam inciderim, tam durum, tam invictum, tanto ſuperiorem, cui ego tam impar ſim, quàm Troilus Achilli. Quoties audivi muſſatum ab his, & familiaribus ſuis in aurem inſuſurratum eſſe, non poſſe Sta-*

pletono reſponderi, ſuccumbendum eſſe in cauſâ mihi, rem eſſe deploratam. Neque noſtrorum modo quorumdam hac opinio, atque hoc murmur fuit; ſed litteræ è locis transmarinis, qui Papiſtarum de Stapletono ſuo ſermones ſint, nuntiantes.

Huic accedat Rainoldus publicus Controverſiarum Oxonij Profeſſor in Apologiâ Theſium. Sic fatur: *Debellatâ Stapletoni manu, nullam ſupereſſe, quâ Papiſini arces & munitiones propugnatum iri ſperetis, Poſſevinus perindè propè inſinuat, ac ſi Hectorem verbis Poëta celebraret.*

Si Pergama dextra
Defendi poſſent, etiam hâc defenſa fuiſſent.

Et infrà loquens de Stapletono & Bellarmino; *Nullo modo putandum Stapletonum reſponſiones minus artificioſas Bellarmino fabricaſſe.* Iterùm ait, quòd *Bellarminus effugia ſæpè imbecilliora Relectore* (Stapletono) *adhibet.*

Atque hæc, ne longior ſim, ſufficient, ut viro ab inimicis æquè ac amicis laudato, plurimum fidei atque reverentiæ deferatis. Etenim verè ſe probavit inſignem in paucis Zælatorem pro domo

domo Dei, eruditiſſimum fidei avitæ defenſorem, acerrimum Hæreſum maſtygem, monſtrorum domitorem, & fæliciſſimum Eccleſiæ propugnatorem, cujus effatis tutò ſtare poteris Prudens Lector, & ſpretis alijs dogmatiſtis, qui non ſapiunt ad ſobrietatem, ejus doctrinæ tanquam ſanæ & verè orthodoxæ mordicus adhærere. Vale igitur, & fruere tantiſper his analectis, donec in patrocinium Sacramenti Pœnitentiæ, alia prodeant his ſimilia, ad uſum laudabiliter jam olim in cætu fidelium receptum, & commendatum luculentè vindicandum.

APPROBATIO.

THOMÆ STAPLETONI *S. Th. Doctoris, prius in Duacenâ, deindè in Lovanienſi Univerſitate Profeſſoris, & Facultatis Theologicæ Regentis, nec non ob doctrinæ eminentiam ad Cardinalitiam purpuram, niſi mors præveniſſet aſſumendi, tres Academicæ Orationes de præparatione ad Ven. Euchariſtiam ejuſdem frequenti uſu & fructu adverſus Novatores illius temporis publicè habitæ, meritò hodie adverſus ſimilium ſectatores reimprimentur. Datum Lovanij* 25. *Auguſti* 1674.

NIC. DU BOIS, S. Th. Regius & Primarius Profeſſor, Librorum Cenſor.

De

De præparatione ad Sacram Synaxim debitâ.

Oratio Catechetica Duaci habita.

NEc me, Auditores, veritati hujus Diviniſſimi Sacramenti explicandæ & confirmandæ tam diu, & per tam varias Catecheſes immoratum fuiſſe, nec vos opinor, tam prolixam diſputationem pænè cum tædio excepiſſe pigebit, ſi poſt tam diutinam, ac moleſtam cum veritatis hoſtibus conflictationem, quaſi poſt atrocis belli cruentam victoriam ſuaviſſimo tandem hujus Sacramenti fructu, ut lætâ quadam ac beatâ pace gaudere, fruique liceat. Quemadmodum enim nec arat agricola, nec ædificat architectus, nec navigat mercator, vel quod aratrum delectet, vel ut in ædificando ſemper perſiſtat, vel quod navigatio, & mare voluptatem afferant, ſed agricola ut metat, architectus ut inhabitet, mercator ut diteſcat, laboribus ſe interim non illibenter macerat, curis affligat, periculis objectat: ità ſanè veritati Catholicæ diligenter cognoſcendæ, firmiterque contrà omnem falſitatem hæreticam retinendæ laborioſè

borioſè inſudat pius Cathechumenus, ac tyro Chriſtianus, non quod iſta accurata rerum ſpeculatio (quam meritò vocat Sapiens *Afflictionem ſpiritus*, dicitque: *Qui addit ſcientiam, addit dolorem*) aut fructus ſit quem capere debeat, aut finis, in quo acquieſcere velit: ſed ut veritate cognitâ, actione, & uſufructum percipiat, & in finem illum tendat, quo ſolo beati ſumus. Hinc pulchrè & ſapienter ſcripſit Auguſtinus: *Sic adhibendam eſſe ſcientiam tanquam machinam quandam, per quam ſtructura charitatis aſſurgat, quæ maneat in æternum, etiam cum ſcientiâ deſtruetur*. Itaque in erigenda veritatis machina, tum demùm prudenter laboramus, ſi pietatis ſtructura indè tandem aſſurgat. Quum hactenus ergò ſtabiliendæ veritati quaſi erigendæ cuidam machinæ (cui reliqua tota ſtructura innititur) incubuerimus, omnemque curam impenderimus, ne ille totus labor nobis pereat, multò nunc alacrius, multoque conſtantius pietatis ſtructuræ & ædificationi, ut Apoſtolus apertiſſimè vocat, incumbere debemus, & in ijs laborare, quæ propriè ad ædificationem, id eſt pietatis uſum faciant, ſicuti ſuos Corinthios monet Apoſtolus,
1. Cor. 14. *Omnia*, inquit, *ad ædificationem ſive linguæ, ſive prophetiæ*, &c. Quis ergò ſit hujus Diviniſſimi Sacramenti fructus jucundiſſimus, & hunc fructum percipiendi quis modus, quæ via, & ratio vera atque legitima: quia hoc propriè ad ædificationem, & ad pietatis ſtructuram facit, & à nobis diligentiſſimè nunc diſſerendum eſt, & vos Auditores, diligenter

ligenter quod facitis, attendere par eſt. Primum autem de modo & via, poſteà de fructu, & uſu, in quo finis eſt, diſputabimus. Sic enim & jucundior, & facilior finis erit, quum viam prius eò perveniendi, tenuerimus.

Agamus itaque de modo & via, quâ ad hoc tantùm Sacramentum dignè & utiliter accedendum ſit. Sunt autem in modo & via percipiendi hujus Sacramenti quædam planè neceſſaria, ità ut ſine his ad judicium & perniciem, non ad ſalutem ſumatur. Alia ſunt, quæ ad ampliorem gratiam conſequendam faciunt, eoque nomine à Patribus vehementer hic requiruntur. Quædam denique propter Sacramenti ipſius dignitatem & amplitudinem ſic à Patribus hic commendantur, ut penè neceſſaria videantur, magis tamen ex congruo & convenienti exoptantur, quam ut res ex officio debita ſingulis hoc Sacramentum percepturis imponitur. Eſt hæc autem diſtinctio diligenter notanda, tum ne ea, quæ neceſſaria ſunt, temerè prætermittamus, atque ità præſumptione periculosâ non dijudicemus Corpus Domini, tum ne illa, quæ perfectiora ſunt, ità hic neceſſaria exiſtimemus, ut quum ad ea nos, non pertingere videamus, deſperabundi propterea à re nobis utiliſſima, præpoſtera quadam timiditate aut etiam potius negligentia, & oſcitantia abſtineamus.

Neceſſaria primò hæc ſunt, ut abſque crimine, ut fide firmâ ſolidâque, ut charitate ſincerâ, ut reverentiâ quadam debitâ, accedat,

cedat, qui cum fructu & ad ſalutem, non ad perniciem & judicium, hoc Sacramentum vult percipere. Ad hæc quatuor capita referri ea omnia poſſunt, quæ à Scriptura & Patribus neceſſariò exiguntur, ut dignè quis, id eſt, non indignè accedat. Quis enim, demùm ſimpliciter dignè acceſſerit? De primâ illâ conditione, ut abſque crimine lethali ſit, qui huc accedit, Apoſtolus diſertè præmonuit dicens: *Probet ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini.* Hanc enim probationem intelligunt Patres, videre ut in omni crimine vacemus. Sic Gregorius Magnus. *Quid eſt hoc loco ſe probare, niſi evacuata peccatorum nequitia ſe probatum ad Dominicam menſam, & purum præbere.* Sic & Aug. *Mutet vitam qui vult accipere vitam, nam ſi non mutet vitam, ad judicium accipiet vitam, & magis ex ipsâ corrumpitur, quàm ſanatur.* Exemplo quoque à veteri lege petito ſic diſputat Baſilius. *Ego Dominus. Dic illis in generationibus ſuis: Quiſquis hominum ad ſancta quæcumque Filij Iſraël Domino ſanctificant, in immunditiâ conſtitutus accedit, exterminabitur anima illius de populo. Ego Dominus. Si tales ac tantæ minæ adverſus eos poſitæ ſunt, qui temerè ad Sacra accedunt, quæ ab omnibus ſanctificantur, quid dicendum eſt de eo, qui in tantum ac tale myſterium temerarius eſt? Quanto enim majus aliquid is eſt templo, tanto gravius & terribilius eſt in animæ impuritate conſtitutum, Corpus Christi temerè*

Ad præparationem debitam neceſſaria.

1. Cor. 11.

Lib. 2. c. 1. in lib. 1. Regum.

Serm. 1. de temp.

De Baptiſmo lib. 2. cap. 3.

merè contingere; *quàm ſit accedere ad arietes vel tauros*, *dicente Apoſtolo ac repetente*: *qui edit & bibit indignè*, *judicium ſibi manducat & bibit*, *non dijudicans Corpus Domini*. Sic Heſychius Presbyter. *Qualem probationem dicit? Ut in corde mundo*, *atque conſcientia*, *& pœnitentiam eorum*, *quæ olim deliquit intendenti participetur Sanctis*. Propter hanc præparationem, ut ſine crimine eſſet, qui accederet, clamatur in Græcorum liturgijs, τὰ ἁγία τοῖς ἁγίοις. *Sancta Sanctis*. Levit. c. 26.

De voce autem illâ, quâ excludebantur indigni, ſic Dionyſius: *Si divinorum veneranda illa altiſſimaque Celebratio*, *eos quoque qui in pœnitentia ſunt*, *quanquam ſui fuerint aliquando participes*, *reſpuit* (*arcet enim eos puriſſima illa*, *& ſyncera per omnia vox* τὰ ἁγία τοῖς ἁγίοις) *longè profectò magis prophana & impura illorum turba erit*, *qui paſſibiliter jactandos ſe fœdis voluptatibus præſtant*, *& ab aſpectu omni*, *& Communione Sacramentorum aliena*. Sic & de eadem voce Chryſoſtomus. *Sicut in grege ubi multæ quidem ſunt oves ſanæ*, *multæ verò lepra ſquallidæ*, *opus eſt has à valentibus arcere*, *itidem & in Eccleſiâ*, *quoniam hæ quidem oves ſanæ ſunt*, *hæ verò morbidæ*, *per hanc vocem Diaconus excitat*, *& has ab illis dividit*, *paſſim circumiens per illum clamorem nimis horrendum*, *& vocans Sanctos & trahens*. Docuit hæc ceremonia, quantam puritatem hæc præparatio poſtulet. Propter hanc præparationem debitam Exhomologeſim quoque & confeſſionem peccatorum

Eccl. Hierarch. cap. 3. part. 3.

Hom. 61. ad Pop. Antioch.

catorum præmittendam Patres docuerunt. Undè Cyprianus. *Antè expiata delicta, antè exhomologeſim factam criminis, antè purgatam conſcientiam ſacrificio & manu Sacerdotis, antè offenſam placatam indignantis Domini & minantis, putant pacem eſſe, quam quidam verbis fallacibus venditant.* Hinc & D. Auguſt. docens qualis pœnitentia ſubeunda ſit pro ijs criminibus de quibus Apoſtolus dicit: *Qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt.* Inter cætera dicit: *Ab ipsâ mente talis ſententia proferatur, & ut ſe indignum homo judicet participatione Corporis & Sanguinis Chriſti: ut qui ſeparari à regno cælorum timet per ultimam ſententiam Summi Judicis, per Eccleſiaſticam diſciplinam à Sacramento Cæleſtis Panis interim ſeparetur. Si enim nos ipſos judicaverimus, à Domino non judicabimur.* Hujus rei illuſtria habemus exempla, & de Philippo Imperatore Chriſtiano, quem Fabianus Rom. Pontifex ad hujus Sacramenti Communionem in Paſchate non prius admittere voluit, quam (ut ſcribit Euſebius) *Se confeſſus fuiſſet, & inter eos qui peccatorum vinculis adhuc tenebantur adſtricti, locumque pœnitentiam agentibus præſtitutum occupabant, ſe ſuâ ſponte collocaviſſet*: & item de Theodoſio Magno, quem poſt cædem Teſſalonicenſium, niſi crimine prius expiato, ne templum quidem ingredi paſſus eſt Ambroſius. Hinc ſanctiſſimè definivit Concilium Tridentin. his verbis: *Eccleſiaſtica conſuetudo declarat eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus videatur abſque*

Serm. 5. de lapſis.

Gal. 5.
Hom. 50. ex Homilijs 50. c. 9.
1. Cor. 11.

Hiſt. Eccleſ. lib. 6. cap. 27. Sozom. lib. 7. 24. ſeſſ. 13. cap. 7.

abſque præmiſſa Sacramentali confeſſione, ad S. Euchariſtiam accedere debeat. Antiquiſſimus hujus rei teſtis eſſe poteſt B. Chryſoſt. in hæc verba ſcribens: *Tempus confeſſionis æquè & lotis Baptiſmate, & illotis incumbit. Illis quidem ut poſt potentia criminum vulnera pœnitentia interveniente curentur, his verò ut ablatis in Baptiſmo maculis ad Dominicam menſam munda jam conſcientia accedant.* Propter hujus præparationis neceſſitatem comparantur Judæ, Judæiſque Chriſtum crucifigentibus,qui ſine eâ accedunt. Ideò Baſilius: *Mundemus nos,* inquit, *ab omni inquinamento atque ità ad Sancta accedamus, ut judicium eorum, qui Dominum occiderunt, effugiamus.* Sic Chryſoſt. *Si qui regiam purpuram coinquinant, haud ſecus quàm qui ſcindunt puniuntur, quid mirum ſi qui immunda conſcientia Chriſti Corpus accipiunt, idem ſupplicium ſubeunt, quod qui eum clavis cruci affixerunt?* Vide quam formidandam pœnam his minetur Paulus. *Irritam quis faciens legem Moyſi ſine ullâ miſeratione duobus vel tribus teſtibus moritur: quanto magis putatis deteriora mereri ſupplicia, qui Filium Dei conculcaverit, & ſanguinem teſtamenti pollutum duxerit, in quo ſanctificatus eſt?* Quod in hoc myſterio ab indignè accedentibus, non ex conſequenti modo, & indirectè, ſed re ipſa & proprijſſimè fit. Sic & Theodoretus. *Reus erit corporis & ſanguinis, hoc ſignificat quod quemadmodum tradidit ipſum Judas, ipſi autem inſultarunt, & eum probris & convitijs affecerunt Judæi, ità eum ignominia & dedecore afficiunt, qui Sanctiſſimum ejus Corpus immundis*

Hom. 10. in Matth.

Lib. 2. de Baptiſ. c. 3.

Hom. 45. in Joan.

Hebr. 12.

mundis manibus accipiunt, & in pollutum os immittunt. Tantundem quoque & Cyprianus aſſerit. *Teſtante Apoſtolo, ac dicente, non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum, non poteſtis menſæ Domini communicare, & menſæ dæmoniorum.* Ac rursùm, *quicumque ederit panem, aut biberit calicem Domini indignè, reus erit, &c. Spretis his omnibus atque contemptis, vis infertur Corpori ejus & Sanguini, & plus modò in Dominum manibus, & ore delinquunt, quam cùm Dominum negaverunt.* Tam videlicet eſt neceſſaria hæc præparatio debita, ut planè abſque ea futura ſit hæc res ſaluberrima, certa nobis & graviſſima pernicies. Indè & Apoſtolus. Quæ communicatio luci ad tenebras, aut quæ participatio Chriſti cum Belial? deteſtandi ergo Hæretici, qui hic ſolam fidem neceſſariam dicunt, & fiduciam quandam meritorum Chriſti: vitæ autem puritatem à SS. Patribus juxtà ſcripturas traditam, adeò ad hoc Sacramentum percipiendum neceſſariam negant, ut eam cuivis homini impoſſibilem planè eſſe blaſphement. Quum enim divina præcepta & credere nos jubeant, & à criminibus abſtinere, & (ut fatetur disertè Beza) *Non minus ſit impoſſibile credere, quàm legem præſtare illud quidem* ait Beza: *datur per ſpiritus efficaciam cum prædicatione conjunctam, quia fides ex auditu, &c. iſtud verò numquam datur, quia vult patefieri juſtitiam ſuam Deus in tribuenda indignis miſericordia.* Atqui contrà hanc Epicuream impietatem, clamat Apoſtolus, eos qui indignè ad hoc Sacra-

In comment. in 1. Cor. 11.

Serm. 5. de lapſis.

1. Cor. 11.

In Annot. ad 2. Cor. ✻. 3.

Sacramentum accedunt, non miſericordiam, ſed judicium à Deo accipere, ideòque probare ſeipſos diligenter jubentur, ne indignè accedant. Et quis non videt Dei juſtitiam non in miſericordiâ indignis tribuenda, ſed in juſtâ vindictâ indignis rependenda, patefieri? Quis neſcit miſericordiam indignis tribui, ignoſcendo, juſtitiam verò, puniendo? Sed abſurdi Hæretici impias ſuas abſurditates non niſi verbis abſurdiſſimis, mutuoque pugnantibus, proferre poſſunt.

Jam verò non abſque peccato tantùm, & ſine crimine eſſe oportet, ſed & certis virtutibus neceſſariò præditus, qui non indignè vult accedere, eſſe debet. Ac primum quidem firma & indubitata fides, de rerum hic exhibitarum veritate, prorſus eſt neceſſaria: *Fidem autem faciunt* (ut ait Baſilius) *verba Domini, hoc eſt Corpus meum, & teſtimonium quoque Joannis. Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis. Quotieſcumque ergò animus fide his atque hujuſmodi verbis adhibita partim in cognitionem venerit Majeſtatis tantæ gloriæ, partim incredibilem magnitudinem humilitatis, & obedientiæ admiratus fuerit, prorſus in eo charitatem arbitror excitari, & ergà Patrem qui proprio Filio pro nobis non pepercit, & ergà Unigenitum, qui Patri obediens fuit, hoc modo animus affectus & paratus eſſe debet, qui panem & calicem communicat.* Et huc pertinent illorum Patrum verba, quæ antè omnia Chriſti verbis nos fidem adhibere jubent. Pulchrè Leo: ſic Sacræ Menſæ communicare debetis, ut nihil prorſus de veritate Corporis &

Virtutes ad hanc præparationem neceſſariæ.

In regulis brevioribus ad interrogationes 172.

Serm. 6. de jejunio 7. menſis.

Sanguinis Chriſti, ambigatis. Et Chryſo-
Hom.40. in 1.Co.11. ſtomus interpretatur *Non dijudicare Corpus Domini* eſſe non credere & non advertere quis cui ſe exhibeat. *Si didiceris*, inquit, *diligenter quis ſit propoſitus, & quis cui ſeipſum exhibet, nullius alterius indigebis ratione, ſed hoc tibi ad omnem ſobrietatem ſufficiet, niſi ſis ignaviſſimus*. Ideò etiam Aquilarum non graculorum hanc menſam eſſe alibi ſcribit. *Ubi*
Hom. 28. in 1.Co.10. *cadaver ait Chriſtus illuc & aquilæ cadaver, Domini Corpus propter mortem. Aquilas autem appellat ut oſtendat ad alta eum oportere contendere, qui ad hoc Corpus accedit, & in ſolem juſtitiæ ſemper intueri, mentiſque oculum acutiſſimum habere. Aquilarum enim non graculorum hæc menſa eſt*. Hæretici ſanè graculi ſunt, qui garriunt quidem de hoc myſterio, neſcientes, neque de quibus loquuntur, neque quæ affirmant, humíque volitant, communi pane ac vino contenti. Fideles autem fidei alis altè volitant, non quidem, ut volunt Hæretici, in cælo ſolùm Chriſtum quærentes, indèque per canalem, neſcio quem, ut ad eos derivetur, longiſſimèque abſens communicetur, expectantes, ſed in myſterijs propoſitis eum intuentes, & in illis, ut Chriſtus juſſit, eum
Lib. de divinatione dæmonum. accipientes, & manducantes. *Aquila ſublimiter volans*, ait Auguſtinus, *de tanto intervallo ſub fluctibus natantem piſcem dicitur pervidere, & graviter aquis illiſa exertis pedibus unguibuſque rapere*. Sic nos fidei lumine elevati per hæc panis & vini ſigna Corpus & Sanguinem Chriſti juxtà ejus clariſſima verba pervidemus, & (ut loquitur Chryſoſtomus)

mus) *Dentes carni ejus infigimus.* Porrò *cum* Hom. 61.
fide accedere (ut idem docet Chryſoſtomus) ad popul.
non eſt ut tantummodò propoſitum Corpus reci- Antioch.
pias, verùm multo magis, ut mundo corde tan- Hom. 24. in 1. Co. 10.
gas, ut ſic adeas quemadmodum ipſum Chriſtum, Cyril. lib. 4.
quoniam enim res ardua eſt, ait Cyrillus, *ideò*
fide magis, quàm alio modo recipitur, ideò
multis atque varijs modis ejus utilitatem expo-
nit Chriſtus, Joan. 6. cap. *Fundamentum &* In Joann.
baſim fidem eſſe confirmans. cap. 17.

Fidei porrò charitas neceſſariò hîc adjun-
genda eſt. *Eſt enim hoc Sacramentum* (ut pul- Tract. 26.
chrè ſcripſit Auguſt.) *Sacramentum pietatis,* in Joann.
ſignum unitatis, vinculum charitatis. Ideò ſic
ſuos adhortatur ibidem: *Antequam ad altare*
accedatis, attendite quid dicitis, dimitte nobis,
&c. Si dimittis, dimittetur tibi, ſecurus ac-
cede, panis eſt, non venenum. Et cui dubium
de hujus Sacramenti uſu potiſſimùm &
propriè Chrſtum loquutum fuiſſe, quum
diceret: *Si offers munus tuum ad altare, &* Matt. c. 5.
ibi recordatus fueris, quia Frater tuus habet
aliquid adverſus te, relinque ibi munus tuum
antè altare, & vade prius reconciliari Fratri
tuo. Sanè Apoſtolus ut charitatis hic neceſ- 1. Cor. 10.
ſitatem doceret, apertè ſcripſit: *Unus panis*
& unum corpus multi ſumus, id eſt, nos in-
ter nos ipſos veluti in unum panem & unum
corpus coaleſcimus, nos *omnes qui de uno pa-*
ne participamus, vel ut Græcus Textus ha-
bet omnes enim de illo uno pane, qui non
niſi unus Chriſtus eſſe poteſt, participamus.
Οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν.
Proptereà quoque cum hoc inſtituiſſet Sa-

 cramen-

cramentum Salvator. Primum præceptum quod mox dabat, mutuæ charitatis, & quidem arctiſſimæ erat. *Mandatum* inquit *novum do vobis ut diligatis invicem, ſicut dilexi vos.* Nempè cum (ut anteà oſtenſum eſt) propter maximum amoris Dei in nos argumentum iſtud Sacramentum inſtitutum ſit, præcipuè hanc reciprocam hic charitatem, & dilectionem Deus à nobis poſtulat. Sic Chryſoſtomus. *Chriſtus ut majori nos charitate aſtringeret, & ut ſuum in nos oſtenderet deſiderium, non ſe tantùm videri permittit deſiderantibus, ſed & tangi & manducari, & dentes carni ſuæ infigi, & deſiderio ſui omnes impleri.* Rurſum propter magnitudinem beneficij, quod hic accipitur, magis hic exigitur charitas. *Cui enim plus dimittitur, plus diligit,* ait Salvator, & ſervum illum nequam cui cùm Dominus centum talenta dimiſerat, cum conſervo, duo talenta debente patientiam habere noluit, graviſſimè propterea caſtigat, dicens: *Serve nequam omne debitum dimiſi tibi, quoniam rogaſti me, nonne ergò oportuit & te miſereri conſervi tui, ſicut & ego tui miſertus ſum?* Ubi apertè reciprocam illam dilectionem, maximèque in tanto accepto beneficio, ut debitum exigit.

Joan. 13.

Hom. 45. in Joan.

Luc. 7.

Matt. 18.

Ad fidem & charitatem quæ intùs fervere debent, exterior etiam quædam hic exigitur debita reverentia. Ea autem in pluribus rebus conſiſtit. Primum in propriæ indignationis conſideratione. Ideò cum Centurione (ut monet Origenes) dicere debemus: *Domine non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum.*

Hom. 5. in diverſos Evangelij locos.

meum. Quando Sanctum, inquit, *Cibum, illudque incorruptum accipis Epulum, quando manducas & bibis Corpus & Sanguinem Domini, tunc Dominus intrat ſub tectum tuum, & tu ergò humilians teipſum, imitare illum. & dicito: Domine non ſum dignus, &c.* Et eſt perpetuò hæc noſtræ indignitatis ex parte noſtra agnitio neceſſaria, ne putemus nos aliquando dignè accipere, quia digni ſumus. Hoc objiciebat Catholicis barbarus ille Lutherus, hancque in illis anxietatem & ſollicitudinem homo improbus vehementer redarguebat, quâ volebant omnia purè confiteri, *Nihil aliud hoc eſſe* dicens, *quàm miſericordiæ Dei nihil relinquere ignoſcendum, nec confidere in eum, ſed in præparationem noſtram, cùm tamen ei ſit beneplacitum ſuper timentes eum, & in eos qui ſperant ſuper miſericordiam ejus.* Quaſi verò, qui juxtà Apoſtolum ſeipſum probat, in illam ſuam probationem & præparationem confidat, ac non magis Deum veriſſimè timeat, nempè juſta Dei judicia, ſperetque (non præſumat) de miſericordia ejus. Quæ enim diximus neceſſariò requiri, ſi adfuit, non hominem faciunt ſimpliciter dignum, ſed faciunt ut planè non ſit indignus. Tanto enim myſterio nemo unquam dignus fuerit. Denique cùm omnem diligentiam in probatione noſtri adhibuerimus, multa nihilominùs Dei miſericordiæ ignoſcenda relinquimus. Conc. 2. de pœnit. Tomo 1. fol. 61.

Ad debitam porrò reverentiam pertinet, *ut jejuni accedamus.* Undè Auguſt. *Liquidè apparet quando primum acceperunt Diſcipuli cor-* Ep. 112. cap. 6.

 pus

pus & ſanguinem Domini, non eos accepiſſe jejunos. Nunquid tamen propterea calumniandum eſt univerſæ Eccleſiæ, quod à jejunis ſemper accipitur? Ex hoc enim placuit Spiritui ſancto, ut in honorem tanti Sacramenti, in os Chriſtiani prius Dominicum Corpus intraret, quam cæteri cibi. Nam ideò per univerſum orbem mos iſte ſervatur. Ideò dicit, id eſt, *propter honorem tanti Sacramenti.* Tantò ſceleratiores hodiè Hæretici, qui nullo habito tanti Sacramenti honore ſuperſtitioſum putant jejunum accedere, priuſque domi comedunt, quàm ad iſtud accedant.

Hunc autem morem vetuſtiſſimus Author Tertulianus teſtatur, ſic ſcribens: *Non ſciet Maritus quid ſecreto antè omnem cibum guſtes?* Denique hanc irreverentiam in Corinthijs reprehendit Apoſtolus, quod præmiſſis ſuis epulis ad cœnam Dominicam accederent. Sic enim ſcribit: *Convenientibus vobis in unum, jam non eſt Dominicam cœnam manducare.* Quare autem? Subdit. *Unuſquiſque enim ſuam cœnam præſumit ad manducandum.* In quæ verba Auguſtinus: *Indè,* inquit *Apoſtolus indignè dicit acceptum eſſe ab eis, qui hoc non diſcernebant à cæteris cibis, veneratione ſingulariter debitâ.* Suam ergò cœnam, ſeu refectionem quamlibet præſumere ad manducandum planè ex Apoſtolicâ doctrinâ, eſt indignè accipere: idque eam ob cauſam, quod non accipiatur veneratione ſingulariter debitâ.

Lib. 2. ad uxorem.

1. Cor. 11.

Ep. 118. cap. 3.

Ad debitam poſtremò reverentiam pertinet, ut etiam à legitimo uxoris conſortio

maritus

maritus communicaturus abſtineat. Notavit hæc diſertè D. Auguſtinus. *Invitati ſumus ad menſam ubi non invenitur cibus hominum, ſed panis ponitur Angelorum. Ideò ſicut frequenter admonui antè plures dies non ſolùm ab infelici concubinarum conſortio, ſed etiam à proprijs uxoribus abſtinere.* Hæc ille ſic docet, etiam Hieronymus in Apologiâ adverſus Jovinianum. Et Concilium Cabelonenſe, exemplo Davidis, qui niſi faſſus fuiſſet, ſe ab heri, & nudiustertius ab opere conjugali abſtinuiſſe, panes propoſitiones nequaquam accepiſſet. Hæc itaque quæ jam commemoravimus planè hujuſmodi ſunt, ut ſine illis adhibitis, *judicium ſibi manducet, & bibat,* qui hoc Sacramentum accipit.

Serm. 2. de temp.

Cap. 46.

Alia autem quæ vehementer videas à SS. Patribus commendari, magis tamen, partim ad ampliorem gratiam conſequendam, partim propter Sacramenti dignitatem requiruntur, quam quod ſimpliciter & abſolutè neceſſaria ſint. Tale eſt quod huc adferre oportere ſcribant, puritatem & integritatem quandam animi perfectiſſimam, omni culpâ & maculâ vacuam. Sic enim ſcribit Baſilius: *Oportet accedentem ad Corpus & Sanguinem Domini, ad memorationem ejus, qui pro nobis mortuus eſt, ac reſurrexit, non ſolùm purum eſſe à quovis inquinamento carnis, ac ſpiritus, ne ad judicium edat & bibat; ſed & evidenter oſtendere, & exprimere memoriam ejus, qui pro nobis mortuus eſt, ac reſurrexit, in eo quod & mortificatus peccato, mundo ac ſibi ipſi; & Deo vivit in Chri-*

De Baptiſmo lib. 1. cap. 3.

Hom. 2. In Matth. *ſto* Jesu. Sic Chryſoſtomus. *Quâ igitur re mundiorem eſſe non oportet eum qui hoc Sacrificio participaturus eſt? Quos radios ſolares non deberet excedere manus illa, quæ hanc carnem pertractat, os quod igne impletur ſpirituali, lingua quæ cruentatur hoc admirabili ſanguine? Veniat in mentem tibi quo ſis honore honoratus, quâ mensâ fruaris.* Ubi apertè hanc ſummam puritatem deſiderat propter rei majeſtatem quam accipimus. Sic Auguſtinus: *Qui ad iſtud altare caſto corpore, & mundo corde, cum munda & ſecura conſcientia accedunt, ad aliud altare quod in cælis eſt, fælici tranſmigratione perveniunt. Omnes viri cùm communicare deſiderant, lavant manus ſuas, & omnes mulieres nitida exhibent linteanima, ubi Corpus Chriſti accipiant. Sic corpus caſtum & cor mundum exhibeant, ut cum bona conſcientia, Sacramenta Chriſti accipiant.*

Serm. 292. de temp.

Dionyſius autem Areopagita ſcribit, non ſolùm Catechumenos & Energumenos ac pœnitentes ſuo tempore à percipiendis, adeòq; inſpiciendis myſterijs ſecluſos & repulſos fuiſſe, ſed etiam eos, qui *licet* inquit *à contraria vita* (vitioſam intelligit) *diſceſſerint, nondùm tamen imaginum ipſius habitu altius impreſſo caruere, & necdum amore divino atque puriſſimo, purgati ſunt. Denique ut illos qui uſquequaque ad unius* (*Dei*) *effigiem non pervenerint, atque immaculati omninò incontaminatique non ſunt.* Quæ omnia tùm facta eſſe credendum eſt, ut in frequenti illâ primorum Chriſtianorum puritate, non niſi illi ad diviniſſima myſteria accederent, qui &

Eccleſ. Hierar. part. 3. c. 3.

pro

pro rerum ſanctiſſimarum dignitate, & maximo ſuo cum fructu ea percipere potuerunt. Nam & alijs ad ſimilem pietatem capeſcendam ſingulare hoc erat incitamentum.

Rursùm ut ardenti, & flagranti quodam deſiderio ad hoc Sacramentum accedamus monent Patres, non ſanè, quòd qui id non facit, *Judicium ſibi manducet & bibat*. Sed quod ità meretur myſterij hujus magnitudo, eſtque ad ampliorem gratiam fructumque promerendum, ratio illa commodiſſima. Ideò enim ut pulchrè ſcripſit Auguſtinus, *Exercetur deſiderium noſtrum orationibus, ut poſſimus capere, quod præparat Deus dare, illud enim valdè magnum eſt, ſed nos ad accipiendum parvi & anguſti ſumus. Tanto quippè ſumemus capacius, quanto & fidelius credimus, & ſperamus firmius, & deſideramus ardentius.* Ut ergò ſimus gratiæ fructuſque hujus Sacramenti quam capaciſſimi, ut ſingulari quodam & vehementi deſiderio huc accedamus, monent,urgentq; SS.Patres. Sic inprimis Chryſoſtomus. *Tanta*, inquit, *charitate atque honore affecti non torpeamus, non videtis quanta infantes animi alacritate matrum mamillas arripiunt? Quâ preſſione papillis infigunt labia? Non minore cupiditate nos quoque ad hanc menſam,& ad hujus calicis ſpiritualem accedamus papillam. Imò verò majori deſiderio, quaſi lactantes pueri gratiam Spiritus ſugamus. Unus ſit nobis dolor, una mæſtitia, ſi hoc alimento ſpirituali privamur.*

Epiſt. 121.

Hom. 13. in Matt.

Hoc etiam ex typo veteris Agni Paſchalis alibi docet fieri oportere. *Nemo*, inquit, *nauſeans*

Hom. 60. ad pop. Antioch.

nauſeans accedat, nemo remiſſus, ſed excitati, incenſi, ac ferventes omnes accedant. Nam ſi Judæi ſtantes calceati & baculos in manibus habentes cum feſtinatione comedebant; quantò Epiſt. 118. *magis nobis vigilandum eſt, omniq́ue fervore & alacritate accedendum?* Hæc ille. Nempè ne frigidus quis accedat, monuit etiam diligenter Auguſt. *Contemptum non vult cibus iſte, ſicut nec manna faſtidium.* Videntur enim iſti tepidi acceſſores cum Judæis dicere. De Ortodoxâ fide lib. 4. c. 14. *Nauſeat anima noſtra ſuper cibo iſto leviſſimo.* Hinc & Damaſcenus ſic ſcriptum reliquit. *Accedamus ad eum deſiderio ardenti, & apponentes oculos & labia, & frontem, divinum carbonem concipiamus, ut ignis in nobis deſiderij ex eo carbone accenſus, comburat peccata noſtra, & illuminet corda noſtra, & participatione divini ignis igniamur, & deificemur.* Hæc ille. Tantundem etiam de ſingulari quadam, & tanto Sacramento dignâ Hom. 3. in epiſt. ad Epheſ. reverentiâ ſcribunt alij Patres. Chryſoſtomus inprimis: *Quotquot*, inquit, *de Corpore Chriſti communicamus, quotquot Sanguinem illius deguſtamus, cogitemus quòd illius Corpus, & Sanguinem guſtamus, qui in cæleſtibus ſedet, qui ab Angelis adoratur, qui proximè conſiſtit immortali Dei potentiæ.* De quâ ſanè conſideratione nunquam ſatis multa dici, nec propter eam ſatis multa, & magna unquam adhiberi puritas poteſt. Quam certè cogitationem ſatis Eccleſia expreſſit, dum tanto, ut hodiè videmus honore, tantâ celebritate, iſtud Sacramentum proſequatur. Hinc enim tam magnifico apparatu de-

corata altaria, tam immenſo ſumptu ſtructa ſacraria, tam ſplendida in Eccleſijs vaſa & ornamenta conſpiciuntur. Propter hanc ſanè ſingularem reverentiam (nec ob aliud) tanto olim tempore pœnitentes abſtenti, & ſecluſi erant. De quo vide Cyprianum Serm. 5. de lapſis. Sed alia eſt peccatorum neceſſitas, denique dignatio ac bonitas: alia hujus tanti Sacramenti majeſtas. Quum ejus inſtituti fructus, noſtra ſit alimonia ſpiritualis, ut latè Joannis ſexto Redemptor docuit; Finis autem mortis Dominicæ commemoratio, quæ ad hunc fructum percipiendum, huncque finem legitimè conſequendum, neceſſariò requiruntur, illa nobis potiſſimùm ſpectanda ſunt: & alia quidem ſtudioſè exoptanda, nec tametſi non habentur, à Sacramenti uſu abſtinendum. De quo in ſequentibus latius diſputabitur.

Dixi.

Digitized by Google

De Venerabilis Euchariſtiæ uſu, fructuque ampliſſimo.

Oratio ſecunda Catechetica Duaci habita.

DE admirabili & ampliſſimo Venerabilis Euchariſtiæ fructu dicturus, Auditores, eaque omnia quæ hac de re vel Sacro-ſancta Scriptura aperuit, vel Patrum diligentia tradidit, animo revolvens, nec veritatem tantùm, ſed & magnitudinem latentium in hoc myſterio rerum ponderans atque expendens, quod aptius dicam non habeo, quam quod in hoc argumento Doctiſſimus Chryſoſt. non ſemel uſurpavit, *Quis loquetur potentias Domini, & auditas faciet omnes laudes ejus?* In hoc enim uno ſacratiſſimo myſterio, ità Deus omnem illum immenſæ ſuæ ergà nos bonitatis theſaurum aperuit, effudit, quaſique exhauſit, ut quum in cæteris quidem omnibus ergà humanum genus beneficijs, omnes humanas non vires tantùm, ſed & cogitationes ſuperaverit, in hoc uno ſeipſum quodammodò (ſi ità dicere ac loqui fas eſt) viciſſe ac ſuperaſſe videatur. Hujus enim Sacramenti fructus, aliorum omnium quæ

Pſal. 105.

quæ ab orbe condito homini promiſſa, vel etiam antè orbem conditum, ab æterno deſtinata ſunt beneficiorum magnitudinem ità ſuperat, ut hic quaſi cæterorum omnium cumulus acceſſiſſe, in hoc cæteris omnibus colophonem impoſuiſſe, per hoc denique quæcunque anteà præceſſerant, recapitulaſſe. Quandamque veluti pandoram non divinis tantùm bonis, ſed & ipsâ divinitate pleniſſimè donatam, mortalibus tribuiſſe videri poſſit. Magnum videlicet præclarumque divinæ ergà hominem bonitatis teſtimonium erat, ſtatim ab illo fœdiſſimo primo parentis lapſu, ipſum primum hominem *clementi voce alloquutum fuiſſe*: ſceleris admonuiſſe: Salvatorem ſtatim tanto antè promiſiſſe; ejus deindè prolem ac ſequutam indè progeniem, ſæpè ac identidem varijs tùm monitis, tùm minis, ad ſui cultum aberrantem revocaſſe: peculium ſibi denique & populum de ſemine Abrahæ in manu forti & brachio excelſo conſtituiſſe. Deindè per Judices, per Prophetas, per Reges, per Sacerdotes ſemper peculium ſuum adminiſtraſſe, donec venerit tandem, qui venturus erat, expectatio gentium. Magna ſanè & præclara hæc omnia fuerunt, nec ſatis à nobis unquam laudari & prædicari poſſunt. Majus verò & excellentius longè erat, Dei Filium pro nobis hominem fieri, inter homines converſari: verba vitæ æternæ docere, ſalutem & regnum cælorum prædicare: demùm verò etiam acerbiſſimam mortem ſubeundo, precioſiſſimumque Sanguinem fundendo,

Gen. 1.

dendo, noſtra peccata abluiſſe, Patri reconciliaſſe, Chirographum quod contrà nos erat, deleviſſe. Maxima ſanè longèque ampliſſima hæc erant beneficia: nec quicquam his majus dari aut etiam exoptari potuiſſe videtur. Quid enim? An majus quicquam aut à Deo homo expectare, aut homini Deus conferre, quam ut pro homine Deus homo fiat, & homo factus, hominem redimat, cælique civem conſtituat? At quod nemo unquam non hominum tantùm, ſed nec Angelorum, niſi ipſo revelante Deo, cogitare aut exoptare potuit, his omnibus adhuc majus, excellentius, nobilius, divini amoris teſtimoniũ exhibitum eſt. Quodnam
Pſal. 110. illud tandem? Illud ſanè de quo tanto antè Propheta Regius prædixerat: *Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator*
Pſal. 21. *Dominus, eſcam dedit timentibus ſe.* Illud de quo iterùm idem dixit: *Laus mea in Eccleſiâ magnâ, vota mea reddam in conſpectu omnium timentium te. Edent pauperes & ſaturabuntur, & laudabunt Dominum omnes fines*
Prov. 9. *terræ.* Illud rursùm de quo ejus Filius eodem quo ille Spiritu repletus, ſcripſit. *Sapientia ædificavit ſibi domum,* quæ fuit caro de Virgine nata, in quâ Deus verbum, ſapientia Patris inhabitavit. *Excidit ſibi columnas ſeptem;* ex latere enim ejus fluxerunt ſeptem Eccleſiæ Sacramenta, quibus quaſi columnis, fi-
1. Cor. 1. des noſtra nititur. Sed inter ea ſeptem, præcipuum eſt, quod ſequitur. *Immolavit victimas ſuas, miſcuit vinum, & poſuit menſam ſuam.* Hoc illud eſt myſterium, quod cætera,
ut

ut dixi, omnia Dei beneficia ſuperat. Hic enim, qui factus eſt nobis *Sapientia, Juſtitia, Sanctificatio, Redemptio*. Fit nobis eſca, cibus, & potus. *Carnem in quâ pro nobis ambulavit, ipſam nobis maudutandam ad ſalutem dedit*, ait Auguſtinus. *Corpus quod pro omnium vita ſemel dedit. per illud ipſum vitam nobis immittit*, ait Cyrillus. *Carnem & Sanguinem per quæ nobis conjunctus erat, ea rurſus nobis exhibuit*, ait Chryſoſtomus. Denique ut apertè ſcripſit Evangeliſta, *Verbum caro factum eſt*, & prætereà (ut propter hoc Sacramentum notavit Baſilius) *Habitavit in nobis plenum gratiâ & veritate*, Hoc certè eſt (ut cœpi dicere) omnium Dei beneficiorum longè maximum & excellentiſſimum, ut noſtro ſe corpori adjungat, noſtris ſe viſceribus immiſceat, in nobis (non nobiſcum tantùm) habitet, noſter cibus & eſca fiat, qui cælum & terram implet, qui ea verbo creavit & nutu gubernabat. Propter hoc tam admirabile beneficium, meritò exclamamus. *Quis loquetur potentias Domini, notas faciet omnes laudes ejus? Neque enim ulla natio eſt quæ habeat Deos* tam *appropinquantes ſibi, quam adeſt nobis Deus noſter*. Meritò ſanè per Prophetam dixit: *Quid debui ultrà facere vineæ meæ & non feci?* Et rurſùm: *In manibus meis deſcripſi te, muri tui antè oculos meos ſemper. Nunquid poteſt mater obliviſci infantem uteri ſui? Et ſi illa obliviſcatur, tamen ego tui non obliviſcar*. Itaque immenſum hunc & ineffabilem Dei amorem in hujus Sacramenti fructu nobis exhibitum, quem nulla hominis cogi-

Enarrat. in Pſal. 98.

Lib. 4. c. 12. in Joan.

Hom. 45. in Joann.

Joann. 1.

In regulis brevior. ad interrogat. 172.

Deuter. 45.

Eſai. 7.

Eſai. 10.

tatio aſſequi poteſt, mea tandem oratio, non dicam exornare, ſed vel ſermone complecti, quomodò poterit? Ceterum quod in novis & ſtupendis interdùm rerum caſibus fieri ſolet, ut ſpectantibus ea digito demonſtrentur ab attonitis autem hominibus, ſilentio magis tacitè conſiderari, quam ſermone & narratione, ut ea acciderint explicari ſoleant, ità ſanè in hoc ſuprà ómnem humanum captum admirando Dei beneficio ſic verſabor, ut ſumma rerum capita breviter potius perſtringam, vobiſque altius repetenda & conſideranda relinquam, quam ut eorum quicquam plena me oratione conſequuturum & explicaturum ſperem.

Nam ut ab eo quod planè præcipuum ac nobiliſſimum eſt, erodiar, conjunctionem illám Chriſti nobiſcum, noſtriq; cum Chriſto, quæ in hoc Sacramento fit, quibus tandem verbis explicabo? Neque enim ſic ſolâ fide, aut charitate, cæteriſve Spiritus Sancti donis, tantùm Chriſto unimur, ſed planè naturaliter & corporaliter. Sic enim jam dudùm ex *a* Cyrillo, *b* Chryſoſtomo, & *c* Hilario, audivimus. Vultis autem hujus admirabilis fructus vim atque virtutem ut çumque aſſequi, & intelligere? Audite ut ipſam Chriſtus ipſe exprimat. *Sicut* (inquit) *miſit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem, & qui manducat me, & ipſe vivet propter me.* In his enim verbis talis manducationis fructus deſcribitur, ut non minus in Chriſto vivamus, quàm Chriſtus in Patre. At ſic propter Patrem vixit Chriſtus, ut eſſet

a Lib. 11. cap. 26. in Joan. *b* & lib. 10. cap. 13. *c* Hom. 45. in Joan. cap. lib. 8. de Trinit.

in Chriſto Pater, vitamque Patris Chriſtus participaret, non per fidem cæteraque Spiritus Sancti dona, verùm ex ipſa Patris ſubſtantia, naturaliter & corporaliter in Chriſto manente. Sic enim dicitur, *Omnis divinitatis plenitudo habitaſſe in Chriſto corporaliter.* Et nos ergò manducando Chriſtum in hoc Sacramento, eum in nobis corporaliter habitantem habemus. Sic hoc explicant Patres quos ſuprà diximus. Quibus accedit Baſilius, qui, *Vivere nos propter Chriſtum manducando Chriſtum*, exponit, *conſortes effici verbi & ſapientiæ, ſicut Chriſtus vivit, verbum Dei habens in ſeipſo.* Quantum verò iſtud eſt, ut corporaliter in nobis Chriſtus per hoc Sacramentum inhabitet? Dixit quidem Chriſtus alibi, *Si quis diligit me, ſermonem meum ſervabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Et iterùm: *Ego ſto ad oſtium & pulſo, ſi quis aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum.* Sed in his omnibus, non niſi per gratiam & ſpiritum Chriſtum in nobis habitare cenſendum eſt. Hic verò quum antè dixiſſet, *Caro mea verè eſt cibus, & Sanguis meus verè eſt potus, & qui manducat meam Carnem & bibit meum Sanguinem, in me manet, & ego in illo*, moxque ſubjeciſſet quæ diximus, *Sicut miſit me vivens Pater, &c.* Manſionem in nobis plusquam ſpiritualem, ſubſtantialem ſcilicet & corporalem, inſinuat futuram. Sic apertè Sancti Patres intellexerunt. Cyrillus ex his verbis: *Qui manducat me, vivet propter me,* ſubinfert:

Joan. 6.

Coloſ. 2.

Epiſt. 141.

Joan. 15.

Apoc. 3.

In Joan. lib. 10. c. 13.

ſubinfert: *Undè conſiderandum eſt, non habitudine ſolùm quæ per charitatem intelligitur Chriſtum in nobis eſſe, verùm etiam & participatione naturali.* Utramque autem unionem alibi apertè diſtinguit in eodem opere. *Coraliler* (inquit) *Filius per benedictionem myſticam nobis ut homo unitur, ſpiritualiter autem ut Deus ſui ſpiritus gratiâ, noſtrum ad novam vitam & divinæ naturæ participationem, ſpiritum redintegrans.* Frequens apud eum hæc diſtinctio eſt. Tantumdem Chryſoſtomus. *Ut non ſolùm per dilectionem, ſed reipſa in illam carnem convertamur, per cibum id efficitur, quem nobis largitus eſt.* Quare autem hæc unio corporalis facta eſt? Ut perfectiſſimè uniremur cum Chriſto. Sic Hilarius. *Naturalis per Sacramentum proprietas, perfectæ Sacramentum eſt unitatis.* Ut ergò perfectiſſimè uniremur Deo, hic modus adinventus eſt. Sic Cyrillus. *Ut inter nos & Deum ſingulos uniret, quamvis corpore ſimul & anima diſtemus, modum tamen adinvenit conſilio Patris & ſapientiæ ſuæ congruentem. Suo enim corpore credentes, per communionem myſticam benedicens, & ſecum & inter nos, unum nos corpus effecit.* Hic perfectiſſimus erat uniendi modus, Filij Dei incarnati ſapientia dignus. Erant quidem & veteres Patriarchæ, Prophetæ, ac fideles uniti Deo: habueruntque *Panem verum qui de cælo deſcendit*, Chriſtum ſanè, in quem fide tendebant. De quo dono dixit Salvator: *Pater meus dabit vobis panem de cælo verum. Panis enim verus eſt, qui de cælo deſcendit, & dat vitam mundo.* Sicuti enim

Lib. 10. 11. cap. 47. in Joan.

Hom. 45. in Joann. lib. 8. de Trinit.

Lib. 11. c. 26. in Joan.

Joann. 6. 32. & 33.

Joann. 6. 27.

enim agnus occiſus eſt ab origine mundi, ſic & agnus ille datus eſt ab origine mundi, fide & ſpiritu manducandus. Chriſti autem domum proprium, de quo dixit: *Operamini cibum non qui perit, ſed qui permanet in æternum, quem Filius hominis dabit vobis*, non ſolùm eſt panis verus, ſed erit talis panis, qui fit verè cibus. Sic enim dicit: *Panis quem ego*, id eſt ut Filius hominis, *dabo, caro mea eſt quam ego dabo pro mundi vita.* Et paulò poſt, *Caro mea verè eſt cibus, & Sanguis meus verè eſt potus.* Quare *verè*, niſi propter modum manducandi & bibendi, qui proprius eſt modus cibi corporei? Sic Chryſoſtomus. *Quod ait caro mea verè eſt cibus, ideò dicit, ut eos in prædictis confirmet, ne obſcurè locutum in parabolis arbitrarentur, ſed ſcirent omninò neceſſarium eſſe ut corpus comederent.* Quia ergò veriſſima conjunctio eſt earum rerum quas manducamus & bibimus; ideò manducari ſuam Carnem & bibi Sanguinem voluit, ut perfectiſſimè fœderèque arctiſſimo nos ſibi conjungeret. Ideò hanc conjunctionem ſic explicat Cyrillus. *Quemadmodum ſi quis igne liquefactam ceram, alij ceræ ſimiliter liquefactæ ità miſcuerit, ut unum quid ex utriſque factum videatur: ſic communicatione Corporis & Sanguinis Chriſti, ipſe in nobis eſt, & nos in ipſo.* Hæc eſt illa beatiſſima unio, quâ certè beati ſumus, & cæleſtem in terris vitam agimus. Undè eleganter Chryſoſtomus. *Dum adhuc in hac vita ſumus, ut terra nobis cælum fiat, facit hoc myſterium.* Ità & hac quoque ratione, pignus atque imago quædam eſt futuræ glo-

Joann. 6. 51.

Joaun. 6. 55.

Hom. 46. in Joan.

Lib. 10. c. 13. in Joan.

Hom. 24. in 1. Co. 10.

riæ. Rurſus verè eſt cibus, quia & corpus & animam paſcit. Quum enim his homo conſtet, ille demùm proprius erit hominis cibus, qui totum hominem nutrit. Ad corpus autem hoc alimentum pertingere anteà eſt demonſtratum, quum de veritate diſputaretur, ex *a* Juſtino, *b* Iræneo, *c* Chryſoſtomo: eſſe autem animæ cibum, nec ipſi negant Hæretici, moxque copioſius demonſtrabitur.

a Apol. 2. *b* Lib. 5. *c* Homil. ad pop. Antioch. & Homil. 45. in Joan.

Sed redeamus ad illud, quod eſt, *manere in Chriſto.* Proprius Euchariſtiæ effectus eſt, ut qui manducat illam, maneat in Chriſto, & Chriſtus in illo. Manere autem in Chriſto, nihil eſt aliud, quàm in cœpta gratia permanere: Dei Patris ſeu totius Trinitatis donum eſt venire ad Deum, habere primam gratiam: de quo Chriſtus: *Nemo venit ad me, niſi Pater meus traxerit eum.* At Euchariſtiæ gratia, & Chriſti donum eſt proprium augere certo modo acceptam gratiam. Sic enim & cibi virtus eſt, non quidem inchoare vitam, ſed inchoatam nutrire. Et hac rursùm ratione, verè eſt cibus Chriſti caro: quia verè nutrit. Et hanc ob cauſam, *panem noſtrum quotidianum* vocarunt Patres cibum hunc Euchariſticum, Cyprianus inprimis & Ambroſius. Cypriani hæc ſunt verba. *Panem noſtrum vocamus, quia Chriſtus noſter (qui corpus ejus contingimus) panis eſt. Hunc autem panem dari nobis quotidie poſtulamus, ne qui in Chriſto ſumus, & Euchariſtiam quotidie ad cibum ſalutis accipimus, intercedente aliquo graviori delicto, dum abſtenti & non communicantes*

Manere in Chriſto quid. Joan. 6.

In Serm. de orat. Domini.

tes à cæleſti pane prohibemur, à Chriſti corpore ſeparemur. Sic & Ambroſius. *Si quotidianus eſt panis, quare poſt annum ſumis? &c. Accipe quotidie, quod quotidie tibi proſit.* Hunc autem effectum, augmentum videlicet gratiæ pulchrè deſcribit Cyrillus. *Sedat*, inquit, *cùm in nobis maneat Chriſtus, ſævientem membrorum noſtrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes animi extinguit: ſicut parum fermenti totam maſſam fermentat; ſic parvula benedictio totum hominem in ſeipſam attrahit, & ſuâ gratiâ replet, & hoc modo in nobis manet Chriſtus, & nos in ipſo.* Hæc Cyrillus. Rursùm ſic manet per hoc Sacramentum in nobis Chriſtus, non quod ille in nos (ut commune alimentum) vertatur, ſed quod nos in illum quodammodò tranſeamus, ſic Leo. *Non aliud agit participatio Corporis & Sanguinis Chriſti, quam ut in id quod ſumimus, tranſeamus, ipſumque per omnia & carne & ſpiritu geſtemus*: dicamuſque cum Apoſtolo: *Jam non vivo ego, ſed vivit in me Chriſtus.* Utque hic locum habeat illud Auguſtini. *Cibus ſum grandium, veſce & manducabis me, nec tu me in te mutabis, ſicut cibum carnis tuæ, ſed tu mutaberis in me.* Iſtud enim, *in me manet*, ideò dixit, ait Chryſoſtomus, *ut cum ipſo ſe admiſceri oſtendat. Cùm enim ſæpè repetiiſſet vitam æternam, ad id confirmandum addit, in me manet. Si enim in me manet, & ego vivo; qui me ſumit, & victurum perſpicuum eſt.* Manemus ergò in Chriſto, dum vivimus in Chriſto, & propter Chriſtum, vita utique æterna. *Non enim cadaveribus*, ait Aug. *ſed viventibus, hæc loquebatur Chriſtus.* Sed

Lib. 5. c. 4. de Sacram.

Lib. 4. c. 17. in Joan.

Serm. 14. de Paſſion. Domini.

Gal. 1.

Conf. lib. 7. cap. 10.

Hom. 47. in Joann. tract. in Joann.

Sed dicat hic aliquis. An non hanc vitam æternam eodem quoque in loco fidei promiſit dicens: *Amen, amen dico vobis, qui credit in me, habet vitam æternam. Ego ſum panis vitæ. Patres veſtri manducaverunt Manna in deſerto, & mortui ſunt. Ego ſum panis vivus qui de cælo deſcendi. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum?* Quo in loco vitam æternam fidei promittit, & dono Patris, qui dedit nobis Chriſtum, *ut omnis qui credit in eum non pereat, ſed habeat vitam æternam.* Quid ergò ſingulare habet hoc donum Filij, de quo mox ſubijcit: *Panis quem ego dabo, caro mea eſt, quam ego dabo pro mundi vita?* Sanè magnum quiddam & excellens. Primum quod ad vitam æternam conſequendam non ſolùm eſt opus credere in Chriſtum, ſed manducare carnem Chriſti: ideò quum ad priora illa Chriſti verba litigaſſent Judæi dicentes: *Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum?* Nihil mutat Chriſtus, ſed clarius dicit: *Niſi manducaveritis carnem Filij hominis, &c. non habebitis vitam in vobis. Cùm id fieri poſſe negarent, non ſolùm non impoſſibile, ſed & neceſſarium eſſe aſſerit*, ait Chryſoſtomus, & repetit conſequenter. *Qui manducat meam Carnem & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam,* & rurſus rationem addens, quare hoc ſit neceſſarium. *Caro enim*, ait, *verè eſt cibus*: cibi autem eſt nutrire & vitam augere: ideò mox adjungit ſimile: *Sicut me miſit vivens Pater, & ego vivo propter Patrem, ſic & qui manducat me, vivet propter me.* Omninò ergò vult

[Margin: Joann. 6. 74. 48. 49. 80. — Joan. 3. — S. Synaxis plus confert quàm fides. — Joann. 6. 52. 53. Hom. 46. in Joan. — Joann. 6. 54.]

Chriſtus non ſolâ fide, ſed & per hoc Sacramentum manducationis carnis ſuæ, & propter illud nos vivere, vitamque æternam conſequi. Et ut olim Manna comedentes, ſpirituales Judæi de futuro Meſſia ſpiritualiter fide manducabant, ità nunc in hoc Sacramento præſentem Chriſtum comedimus *panem* ſcilicet *verum qui de cælo deſcendit*. At inquis Chriſtum manducamus, quum in Chriſtum credimus: quod & illi Manna comedentes, fecerunt. Quid ergò hic ſingulare? Reſp. duplex hic donum Mannæ ſuccedens, Chriſtus demonſtrat. Alterum quod Pater dat, ſcilicet Chriſtum Filium, ut in eum credamus, de quo dixerat. *Pater meus dabit vobis panem de cælo verum*. Manna enim è cælo cadens, figura erat Chriſti è cælo deſcendentis, & hic carnem ſumentis, *& hunc panem non Moyſes dedit de cælo, ſed Pater meus*, ait Chriſtus. In hunc ergò credentes, non moriuntur in æternum. Alterum autem eſt Mannæ ſuccedens donum, *quod Filius hominis dat. Operamini*, inquit, *cibum quem Filius hominis dabit vobis*. Illud eſt manducare Carnem & bibere Sanguinem Filij hominis, & ſic perfectiſſimè impletur Mannæ figura. Ibi enim ſpiritualiter Chriſtus, corporaliter Manna comedebatur. Hic verò & ſpiritu & corpore, Chriſtus manducatur. *Hoc enim ore ſumitur*, ait Leo, *quod corde creditur*. Et Auguſt. *Spiritualis eſca utrobique eadem*, ſcilicet Judæis & nobis, *corporalis verò altera: quia illi Manna, nos aliud manducamus*, quod de Sacramento apertè dicit. Itaque excellen-

Mannæ duplex donum ſuccedit.

Joann. 6. 23.

Joann. 9. 27.

Serm. 6. de jejunio 7. menſis. tract. 26. in Joan.

tius hoc donum, quam illud Manna, quia non aliud, ſed idem & ſpiritu & corpore ſumitur.

Ad ſalutem inquies, idem eſt fidei fructus, idemque fuit Mannæ effectus (licet nunc modus ſit excellentior) qui in hoc Sacramento nunc percipitur. Utrobique enim & Chriſtus accipitur, & vita æterna repromittitur. Reſp. verum quidem hoc eſt: nec tamen utrobique ſimilis aut par ratio. Fide enim certè & hodie & olim per Mannæ comeſtionem, Filio Dei veſcimur, vitæque æternæ conſequendæ medio quodam utimur, ſed non pleno, non abſoluto, non hujuſcemodi quod ex ſeipſo hoc præſtet, niſi alia adjungantur. Nam & *Manna comedentes mortui ſunt*, quia ſola aut Mannæ comeſtio, aut fides adjuncta, ſalvare non potuit, & hodie multi credentes, moriuntur (*Non enim omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum*) ſed *qui manducat carnem Chriſti, non moritur*. Certè enim ſi manducat ut oportet, nequaquam morietur. *Loquitur autem Chriſtus, non de quacumque, ſed ſed de verâ & legitimâ carnis ſuæ manducatione.* Hoc autem diſcrimen etiã ex verbis Chriſti Joan. 6. colligere licet. Nam de manducatione illa Chriſti, quæ ex fide fit ut præponitur Mannæ, ait: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Sed manducatione Sacramentali quam ipſe Chriſtus dat, ut illa præponitur Mannæ, ait Chriſtus. *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Aliud eſt enim ex pane, aliud panem manducare.

Joan. 6.

Matt. 7.

Auguſt. de verb. Domini ſerm. 11.

Joann. 6. 51.

Joann. 6. 587.

Ex pane comedit, qui partem aliquam percipit, & ubi poſt comeſtionem multùm ſupereſt. Sed panem manducat, qui univerſum percipit. Manducare ergò ex pane qui Chriſtus eſt, ſignificat gratiam quamdam vivificam, à Chriſto in corda noſtra diffundi, ut fidem, charitatem, & ſimilia, quæ poſteà *fiat in nobis fons aquæ ſalientis in vitam æternam*, quaſi ex maximo flumine vas aquæ plenum haurire. Sed manducare Chriſtum, eſt totum ipſum fontem in te habere, quaſi ſi flumen univerſum per alicujus ædes tranſeat, ut de toto alveo haurire liceat. Hic eſt ergò proprius & ſingularis Euchariſtiæ fructus, *Totum in nobis Chriſtum habere, & vitam æternam ex tota cauſa poſſidere.* Joan. 4.

Euchariſtiæ proprius fructus.

Hunc ſenſum Sancti Patres clarè explicarunt. Inprimis Auguſtinus. *In eſca corporali, & qui eam non ſumpſerit, non vivet, nec tamen qui eam ſumpſerit, vivet, vel morbo enim, vel ſcio, vel alio tandem modo, nihilominus morietur. In hoc vero cibo & potu, id eſt, in Corpore & Sanguine Domini, non ità eſt. Nam & qui eam non ſumit, non habet vitam, & qui eam ſumit, habet vitam utique æternam.* Hoc eſt quod Cyprianus dicit. *Manifeſtum eſt eos vivere qui ejus corpus contingunt, & Euchariſtiam jure communicationis accipiunt.* Jus hoc communicationis eſt, quod uniti corporaliter Chriſto, ab eo ſeparari non poſſumus. Hoc jus, hoc vinculum, expreſſit Auguſt. ſic ſcribens: *Carnem & Sanguinem Chriſti non edamus tantùm in Sacramento, ſed uſque ad ſpiritus participationem, ut in Domini corpore tanquam membra*

Tract. 26 in Joan.

Serm. 6. de orat. Domini.

Tract. 27. in Joan.

membra maneamus, ut ejus ſpiritu vegetemur. Hinc videlicet vocatur viaticum peregrinationis noſtræ, pignus æternæ gloriæ, tutela & alimentum animæ, reſurrectionis noſtræ, ad gloriam aruſa. Ex jure communicationis hujus, hæc omnia deſcendent.

Tres fructus aliorum fontes.

Hæ ergò tria hactenùs demonſtrata ſunt. Uniri Chriſto, manere in Chriſto, & vivere propter Chriſtum, ſeu habere vitam æternam. Hi ſunt tres præcipui & proprij fructus & effectus hujus Sacramenti. Ex his quaſi fontibus alia omnia derivantur, quæ huic Sacramento Patres attribuunt. Etenim quia unimur Chriſto, & manemus in eo modo quo jam dictum eſt, vocatur hoc Sacramentum, alimentum animæ, tutela quoque & antidotum contrà vitia. Sicut enim in Baptiſmo naſcimur, & in confirmatione corroboramur, ità in Euchariſtia perpetuò nutrimur, alimurque præſente in nobis Chriſto. Sic Chryſoſtomus. *Hic Sanguis pulchritudinem atque nobilitatem animæ, quam ſemper irrigat & nutrit, langueſcere non ſinit. Sanguis enim à cibo non ſit repentè, ſed prius aliud quiddam: at hic Sanguis quamprimùm irrigat animam, eamque vi quadam magna, imbuit.* Et rursùm alibi. *Ipſa menſa animæ noſtræ vis eſt, nervi mentis, fiduciæ vinculum, fundamentum, ſpes, ſalus, lux, vita noſtra.* Sic & Cyrillus. *Sanctum Chriſti Corpus ad immortalitatem & vitam æternam, nutriens cibus eſt.* Uniti videlicet & manentes in Chriſto, ut membra corporis ejus, ut palmites in vite, perpetuam Spiritus gratiam & alimoniam

1. Nutrimentum animæ.

Hom. 45. in Joan.

Hom. 24. in 1. Co. 10. lib. 4. c. 16. in Joan.

indè

indè ut trahamus, neceſsè eſt. Undè de hoc Sacramento dixit Cyrillus. *Quis dubitavit Chriſtum propter conjunctionem ejus nobiſcum quæ ſecundùm carnem fit, etiam ſic vitem eſſe, nos verò palmites, qui vitam indè nobis acquirimus?* Non eâ tantùm ratione, quâ fidei compage uniti, etiam gratiam ab eo trahimus, ſed propter arctiſſimam hanc conjunctionem veramque unionem, pleniori & excellentiori modo eam accipimus. Lib. 10. cap. 13. in Joan.

Eandem etiam ob cauſam, antidotus ſeu tutela vocatur à Patribus. *Propter hoc*, ait Cyprianus: *Fit Euchariſtia, ut ſit accipientibus tutela.* Sic Damaſcenus: *Iis qui fide dignè aſſumunt, fieri Euchariſtiam ait, in remiſſionem peccatorum, in vitam æternam, & in cuſtodiam animæ & corporis.* Non quod in hoc Sacramento remittantur peccata (ut putavit Lutherus) ſed quia munit atque conſervat à peccatis. Sic & Chryſoſtomus ſcripſit. *Hic Sanguis myſticus dæmones procul pellit, Angelos verò ad cuſtodiam noſtri allicit.* Pulchrè autem Bernardus. *Duo in nobis efficit hoc Sacramentum, ut & ſenſum minuat in minimis, & in gravioribus peccatis tollat omninò conſenſum.* Hinc videlicet veteris Eccleſiæ diſciplina erat, ut gravi imminente perſecutione fidelium, laxata pœnitentiæ aſperioris ſententia, ad hoc Sacramentum admitterentur, qui alioqui longo annorum ſpacio abſtinere debuerant. Clarè hac de re ſcribit Cyprianus. *Meritò trahebatur dolentium pœnitentia tempore longiore, ut infirmis ſi qui eſſent, in exitu ſubveniretur, quamdiu quies & tranquillitas*

2. Antidotũ & tutela à malis, lib. 1. epiſt. 2. lib. 4. c. 14. de orthodoxa fide.

Hom. 45. in Joan.

Serm. de Cœna Domini.

Lib. 1. ep. 2. ad Cornelium.

litas aderat, quæ differre diu plangentium lachrymas, & ſubvenire ſerò morientibus in infirmitate pateretur. At verò nunc non infirmis, ſed fortibus pax eſt neceſſaria, nec morientibus, ſed viventibus, communicatio à nobis danda eſt, ut quos excitamus ad prælium, nou inermes & nudos relinquamus, ſed protectione Corporis & Sanguinis Chriſti muniamus, & cum ad hoc fiat Euchariſtia, ut ſit accipientibus tutela, quos tutos eſſe contrà adverſarium volumus, munimento Dominicæ ſaturitatis armemus. Atque has ſanè admirabiles virtutes meritò Euchariſtiæ Patres tribuunt, eâ ratione, quâ per eam Chriſto unimur, & in eo manemus.

Eâ porrò conſideratione, quâ per eandem propter Chriſtum vivimus, viaticum ſeu certum & indubitatum æternæ gloriæ pignus à Patribus eſſe deſcribitur. Sic inprimis Chryſoſtomus. *Ego* (inquit in perſonâ Chriſti) *meâ carne vos alo, me vobis exhibeo, omnibus optimam de futuro ſpem præbeo. Qui enim in hac vita ſe nobis exhibet, multò magis in futurâ.* Sic & Auguſtinus. *Qui ad iſtud altare caſto corpore & mundo corde accedunt, ad altare quod in cælis eſt; fælici tranſmigratione pervenient.* Ideò tanquam viaticum quoddam iſtud Sacramentum in mortis articulo & pœnitentibus nunquam eſt negatum, & à Viris etiam Sanctiſſimis, ardentiſſimè ſemper expititum. Antiquiſſimam hanc Eccleſiæ fidem eſſe vel Niceni Patres luculenter demonſtrant: ubi ſic ſtatuunt *De his qui recedunt ex corpore antiquæ legis regula obſervabitur*

3. Viaticum & gloriæ pignus. Hom. 45. in Joan.

Can. 12.

vabitur etiam nunc, ut ultimo neceſſario vitæ ſuæ viatico nemo defraudetur. Hinc conſtanter & fiducialiter ità ſcripſit Chryſoſtomus. *Si hinc hoc Sacrificio muniti migrabimus, maximâ cum fiduciâ ſanctum aſcendemus veſtibulum, tanquam aureis quibuſdam veſtibus undique contecti.* Alibi verò ſcribit ſe à quodem accepiſſe, cui hoc divinitus revelatum eſſet, *Eos qui myſteriorum horum cum purâ ac mundâ conſcientiâ participes facti moriuntur, ab Angelis ſtipatos rectè in cælum deduci.* Denique ſic verè propter Chriſtum, eum in hoc Sacramento manducando ac bibendo vivimus, ut non aliundè tota reſurrectionis noſtræ, quæ ad gloriam ſit, certitudo pendeat, *Quam ex jure communicationis hujus* (ut Cyprianus loquitur) vel propriæ, vel alienæ, ut in infantibus baptizatis antè annos diſcretionis morientibus. Propterea Viri Sanctiſſimi hoc ſemper viaticum ſummè deſiderarunt. Laudat hoc nomine Fratrem ſuum Satirum Ambroſius, quod *in longinqua navigatione, ne vacuus myſterij exiret è vita, ligatam in orario Euchariſtiam collo involvebat.* Laudatur eo nomine Serapion in Hiſtoria Eccleſiaſtica, quod in articulo mortis Ven. Sacramentum etiam per puerum ad ſe deferri curaverit. *Angelicâ* voce *excitatur honoratus Presbyter, ut jam morituro Ambroſio Sacrameutum Domini porrigat:* ut in ejus vita ſcribit Paulinus. Sanctus Euſtatius Martyr poſt multa certamina, in carcere ab Epiſcopo Sancto Blaſio Euchariſtiam petit & accipit. Sancta Lucia gladio per viſcera transfixo ſpiritum non emiſit, donec viaticum

Hom. 24. in 1. Co. 10.

Lib. 6. de Sacerdotio.

In orat. funebri de obitu fratris.

Euſeb. lib. 6. c. 36.

In vita cujuſque apud Surium. Tom. 6. p. 891. & 894.

viaticum accepiſſet. Quâ ſanè conſuetudine, teſtatiſſimum reddiderunt Patres ſaluberrimum hoc eſſe viaticum & veriſſimum certiſſimumque æternæ gloriæ pignus. Ut meritò canat Eccleſia, eaque ferè omnia quæ diximus, complectatur. *O Sacrum Convivium, in quo Chriſtus ſumitur, & recolitur memoria Paſſionis ejus, mens impletur gratiâ, & futuræ gloriæ nobis pignus datur.* De memoria Paſſionis quam hic recolimus, in doctrina de Sacrificio dicendi locus eſt. Magis enim ad Sacrificij, quàm ad Sacramenti rationem, iſtud pertinet.

Dixi.

De frequentanda Sacra Synaxi.

Oratio tertia Catechetica Duaci habita.

NEmini dubium eſt (Auditores) varias illas, horrendas, omnique blaſphemiæ & impietatis genere pleniſſimas noſtræ tempeſtatis hæreſes non aliundè, quàm ex peccatorum ſcelerumque noſtrorum magnitudine & numero ortas atque enatas fuiſſe. Sola ſunt peccata noſtra, quæ ſic inter Deum & nos diviſerunt, ut has proptereà in rebus fidei animorum diviſiones, & acerbiſſimas contentiones cerneremus. Qui aliter cenſet, & Deo injuriam facit, apud quem iniquitas non eſt, & præter cujus voluntatem nihil eſt; & ſibi ipſi perniciosè applaudit, datque cor ſuum in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis. Sed inter cætera illa tam multa & nefaria delicta noſtra, quorum nec numerum inire, nec gravitatem expendere facilè eſt, qui ſaluberrimum Sanctiſſimumque Sacramentorum uſum turpiter prophanatum, turpius neglectum atque contemptum, vel potiſſimum principemque hujus tanti mali cauſam fuiſſe dixerit, is mihi nihil à vero aberraſſe videbitur. Eſt enim Sacramento-

Cauſam graſſantium hæreſum peccatum eſſe. Vide infrà in oratione Academica 22.

rum & religio ſacro-ſancta, utpotè ab ipſo Chriſto Domino inſtituta, & virtus tanta, *Ut eorum vis* (ait Auguſtinus) *inenarrabiliter valeat plurimum*, & porrò uſus tam neceſſarius, ut *ſine illo in nullum nomen religionis, ſeu verum ſeu falſum, coagulari homines poſſint*, ut idem ſcribit Auguſtinus. Fructus denique tam amplius, & multiplex, ut proptereà à Patribus vocentur, *Paſcua animarum noſtrarum, alligamenta medicinalia vulnerum noſtrorum, vaſa ſalutis æternæ, vires animi, mentis nervi, fiduciæ vinculum, fundamentum, ſpes, ſalus, lux, vita noſtra.* Nihil ergò mirum ſi horum religio contempta ſacrilegos, vis neglecta deſidioſos, & ad omne opus bonum pigros, abuſus impios, Deoque odibiles conſtituerit, ut meritò patiamur quæ patimur, paſſuri graviora, niſi reſipiſcamus. Cæterum quum illud omnibus Sacramentis commune eſſe videatur, in Venerabili profectò Euchariſtiæ Sacramento, vel maximè illud obtinet, clariſſimèque eluceſcit. Si enim olim propter hujus diviniſſimi Sacramenti, non quidem prophanationem & contemptum; *Sed irreverentiam tantùm* (ut notat Auguſtinus) *& quod non diſcerneretur à cæteris cibis, veneratione ſingulariter debitâ*, apud Corinthios, *Infirmi fuerint multi, ac dormierint multi*; quantò magis putamus ex hujus hodie Sacramenti partim prophanatione ſacrilega, partim contemptu atque faſtidio, prognatam atque creatam nobis eſſe malorum, quæ diximus infinitam hanc quaſi congeriem & molem? Sanè

Contrà Fauſtum lib. 19. c. 11.

Ambr. in Pſalm. 18. conc. 14.

Auguſt. in Pſal. 143.

Chryſoſt. Hom. 24. in 1. Co. 11.

Epiſt. 118.

1. Cor. 11.

nè quantò eſt ipſum excellentius atque divinius, ut proindè τελετη τελετη ab antiquiſſimo Dionyſio vocetur, ejuſque fructus longè ampliſſimus & incomparabilis, ut in poſtremâ Catecheſi demonſtratum eſt: tantò exiſtimare debemus & in eo prophanato nec ritè ſuſcepto gravius; & in eo neglecto atque prætermiſſo, abſtineri perniciosius. Si ergò ab his tantis & tam gravibus malis liberari tandem cupimus, ſi cordi nobis eſt Catholica unitas, ſi extirpandæ ſemel hæreſis, veteriſque concordiæ reparandæ deſiderio flagramus; eſt quidem in omnibus, ſed præcipuè in hoc tam Venerabili ac Saluberrimo Sacramento, religiosè, piè, atque prudenter verſandum; ne vel rebus ſacroſanctis ſcelleratè abutamur, divinamque iram juſtè provocemus, vel remedijs ſaluberrimis prorſus non utamur, noſque in prædam diabolo & peccato demus. Quod ut efficiatur hodiernam hanc diſputationem, cæteris de hoc argumento Catecheſibus addere, quaſique præcedenti toti diſceptationi colophonem imponere viſum eſt. Eccl. Hierar. part. 23, cap. 3.

Nempè quum hactenùs hujus Sacramenti & partes omnes explicatæ, & veritas copiosè confirmata, & modus legitimus, quo ad illud accedendum eſt declaratus, & admirabilis fructus utcunque inſinuatus ac demonſtratus à nobis fuerit! De ejus uſu neceſſariò diſputandum fuit, non ſolùm quia in omni Sacramento, potiſſimum ferè iſtud eſt quod quæritur, quis ejus Sacramenti uſus ſit, an ut ſemel tantùm in uſum veniat, ut

 Baptiſmus,

Baptiſmus, Confirmatio, Sacer Ordo? An etiam frequentius eo uti liceat, ut Pœnitentia & Matrimonium? Sed etiam quia hac ætate noſtra & à doctis ac pijs Viris multùm agitata, & piorum fidelium uſu ac devotione variè accepta, hæc quæſtio eſt, quis demùm legitimus ac ſalutaris ſit hujus Sacramenti uſus? Sunt autem tres hac de re ſententiæ.

Tres Sententiæ.

I. Alijs enim placet, eam hujus Sacramenti rationem habendam eſſe, ut quam rariſſimè ad id accedatur; imò quantò rarius, tantò melius, modo Eccleſiæ leges ac piorum publica conſuetudo, hac in parte ſerventur, ut ſcandali occaſio tollatur.

Atque his expedire videtur, ut ipſi Sacerdotes niſi quibus hoc ex officio incumbit, nonniſi intermiſſis aliquot diebus ſacrificent. Id enim ad debitam planè huic tanto Sacramento reverentiam, atque adeò ad ipſorum ſalutem facere cenſent.

II. Alij contrà eum demùm hujus Sacramenti uſum probant, ut ad id fideles quam ſæpiſſimè accedant, tantoque & Deo gratius, & ſibi ipſis fructuoſius facturos eos dicunt, quantò frequentius communicant, planèque optandum eſſe ut ſingulis ſaltem Dominicis diebus, fideles omnes non nimium occupati & à cultu divino impediti, hoc Sacramentum participarent.

III. Soli hac in re modum omnem & rationem exceſſerunt, vaniſſimi horum temporum Hæretici, qui ità præpoſterè (ut in omnibus) hac in re judicarunt, ut perpetuam communicantium frequentiam ex vi Sacramenti ipſius neceſſariam eſſe dicerent,

nec

nec ullam Cœnæ Dominicæ legitimam eſſe adminiſtrationem aſſererent, in quâ numerus ſemper aliquis communicantium non eſſet. Quorum vanitati & ineptiæ poſtremo loco reſpondebitur. Priorem ergò duarum ſententiarum utra tandem verior & magis rationi conſentanea ſit, primo loco & quidem ſedulò diſpiciamus. Hoc enim propriè ad legitimum hujus Sacramenti uſum facit, quatenùs Sacramenti, in qua nunc re verſamur.

Quod ad primam itaque ſententiam attinet, habent illi rationes & multas & neutiquam contemnendas. Et primum quidem ex illo Apoſtoli, *Probet ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat, &c.* Sic argumentantur: probatio quædam legitima, & accurata deſideratur, quæ ſanè & difficilis eſt, ut à frequentante ſuſcipiatur, ſummèque periculoſa niſi ſuſcipiatur. *Reus enim eſt Corporis & Sanguinis Domini*, quod quam grave piaculum ſit per ſe patet. Reſpondeo. Quæ hic probatio requiratur, in alia Catecheſi pleniùs oſtenſum eſt: ubi demonſtravimus ad hanc probationem hæc neceſſariò requiri, immunem eſſe à peccato mortali, fide & charitate imbutum eſſe: debita quadam poſtremò reverentia accedere: quorum ſanè nihil vel mediocriter pio difficilè eſt. Niſi fortè id iſti ſuadeant ut qui ſordidus eſt, ſordeſcat adhuc. *Innocentiam ad altare apportate*, ait Auguſtinus quam verò? Subijcit, *peccata etſi ſunt quotidiana, vel non ſint mortifera.*

1. Argum. 1. Cor. 11.

Suprà oratio 13.

Tract. 26. in Joan.

Sed difficilè eſt, aiunt, in communi vita 2. Argum.

 poſitos

poſitos ità ab omni ſibi crimine cavere, ut tanto Sacramento digni frequenter accedant. At quis neſcit δύσκολα τὰ καλὰ εἶτε *difficilia eſſe quæ pulchra?* Et illud. *Nil ſine magno vitæ labore dedit mortalibus.* Quod ſi in rebus humanis laudabiliter dicitur, quantò magis in divinis? Laudatur mercator, qui cum periculo vitæ; agricola, qui cum ſudore; miles qui cum perpetuo etiam vitæ diſcrimine, divitias, opes, & gloriam quærit. Et deterrendus erit Chriſti miles ne in diſcutienda conſcientia modicè laboret, ut ſic ad hoc convivium accedat. Invitatus tu ad nuptias amici aut cujuſpiam affinis tui, ad epulas, ad convivium vocatus, etiam longius proficiſci non dubitas? Aeris te difficultatibus quibuſcumque committis; ornas te curiosè & ſumptuosè; nullis vel laboribus vel ſumptibus parcis. Et ad hoc convivium vocatus, *ubi Chriſtus ipſe ſumitur*, ad has nuptias ubi non amicus tuus, ſed omnia tua cæleſti Sponſo arctiſſimâ conjunctione copulatur, laborem deprecaris? Sed iſtud eſt, quod univerſum orbem evertit. Præſentium magis quam futurorum, curam agimus. An non verò iſtud brutorum animantium proprium eſt? *Hei mihi* (ait Chryſoſtomus) *quot nobis ad ſalutem viæ ſunt? Deus pro nobis corpus ſuſcepit, Corpus ſuum pro nobis morti tradidit: Sanguinem effudit. Carnem porrò & Sanguinem per quæ nobis conjunctus erat, eadem nobis rurſus exhibuit, ſemetipſum non videri tantùm, ſed & tangi & manducari, & noſtro ſe corpori admiſceri patitur. Et tamen nihil horum à malis*

Hom. 61. ad pop. Antioch.

nos avertit? O tenebras & multam profunditatem, ô ſtupiditatem omni dolore vacuam! Hæc ille.

At inquiunt, in ſpirituali tantùm manducatione Chriſtum ſuſcipimus: hic minus periculi eſt, fructuſque non multò minor. Reſpondeo contrà ſe rem habere. Nam ut Chriſtum ſpiritualiter ſuſcipias, multò minor fructus eſt, periculique & laboris non multò minus. Etenim quamvis (ut ſcripſit Auguſtinus) *Inviſibilis ſanctificatio quibuſdam adſit & proſit abſque viſibili Sacramento*, tamen ut idem alibi docet, *ipſum per ſe Sacramentum plurimum valet*; imò ut adhuc alibi ſcribit, *Eorum vis inenarrabiliter valet plurimum.* An verò putas idem eſſe, Chriſtum fide & reipſa ſumere? Diximus in ſuperiori Catecheſi diſcrimen maximum. In altero enim de fonte hauris: in altero ipſum fontem in te ſcaturientem habes. Rurſùm in altero tantùm accipis, quantùm affers, id eſt, pro fide & devotione tuâ accipis: in altero verò non ſolum pro fide tuâ, ſed etiam ex vi ipſius Sacramenti, operiſque (ut loquuntur Scholaſtici) operati gratiam atque virtutem accipis: ſanè in omnibus Sacramentis, multò magis in iſto. Prætereà in ſpirituali ſumptione, cares illa conjunctione corporali; quam ſi tu putas non magni momenti eſſe, ne tu impiè de Chriſti dono, quod tot verbis Joann. 6. prædicat, ſentis & judicas. Itaque fructus hic major: laboris autem eſt & periculi non minus. Primum enim ut ſpiritualiter Chriſtum ſu-

3. Argum.

In Levit. 9. 84. de Baptiſm. contrà Donat. lib. 4. cap. 22. contrà Fauſt. lib. 19. cap. 11.

Chriſtum fide & reipſa ſumere quantum differunt.

Spiritualis communio æquè difficilis ac Sacramentalis.

Hom. 3. in epiſt. ad Epheſeos.

Concil. Tolet. 1. c. 13.

mas, planè mundo te corde eſſe oportet, non minus quam ſi ſacramentaliter ſumere debeas. Ideò Chryſoſtomus, *Non es obligatione aut communione dignus? Igitur neque precatione*. Ubi & urget illud. *Amice, quomodo huc intraſti?* Non dicit, quare recubuiſti? Undè & Patres Toletani. *Si non communicant, ad pœnitentiam accedant: ſi non fecerint, abſtineantur*. Sola actualis confeſſio, & externa quædam debita reverentia major ad Sacramentum requiritur, quæ in Spirituali non exigitur. Hanccinè verò tu laborioſam dicis? Vide quam non ſit. Niſi planè contritus, & cum propoſito confitendi, ſpiritualiter non communicas. Hac verò præſuppoſita, quomodo tu defficilè vocas confiteri? Cui difficilè aut gravè eſt is planè contritus non eſt. Quid, quod tua confeſſio ob amorem Chriſti & Sacramenti ejus facta, ex attrito te facit contritum? Sed ſola tua attritio ad ſpiritualiter communicandum, ſufficiens non eſt. Mortalis enim criminis voluptate manente, Chriſtus ſpiritualiter non ſumitur. Itaque jam facilius eſt ad Sacramentalem ſumptionem præmiſsâ confeſſione accedere, quàm ad ſpiritualem ſine eâ.

Sacramentalis Communio minus periculoſa quàm Spiritualis.

Rursùm minus periculi eſſe demonſtro. In Sacramentali ſumptione, ipſum te Sacramentum ſolicitum facit: proindè diligenter circumſpicis, teque ipſum diſcutis, ecquid in te criminis non expiati reſideat? At verò ut ſpiritualiter communicet aliquis, quotus quæſo quiſque eſt, qui vel leviſſimè

ſe examinat ? Ideòque re verâ pauciſſimi aut nulli ſunt qui verè ſpiritualiter communicant. Aut ſi qui tales ſunt, eadem illi opera ſacramentaliter etiam poſſunt. Niſi fortè de jentaculo litiges. Illa enim tantùm externa reverentia debita ſupereſt, quæ ſanè in Spirituali non requiritur. Quod ſi eo jam res redijt, ut propter jentaculum abſtineas, quantus hic pudor eſt, ut convivium Chriſti reſpuas, domi prius jentaturus?

Sed periculum eſt maximum in Sacramentali ſumptione indignâ: non ſic in ſpirituali. Rei ſunt Corporis & Sanguinis Domini indignè ſumentes, ijſque à S. Patribus comparantur qui Chriſtum contumelijs & morte affecerunt. Reſp. Periculum nullum eſt in præparatione debitâ. Quæ quum vel mediocriter pio tam ſit facilis, ut diximus, hic ſanè adeò metuenda non eſt. Neque verò ſic de medico, non ſolùm peritiſſimo ſed & amantiſſimo Chriſto exiſtimandum eſt, ut quum ad hanc eſcam tanquam ad perpetuum animarum pabulum nos invitet, venenum nobis ibi porrexerit, aut laqueum ſtruxerit. Confidamus de medici bonitate, *qui non vult mortem peccatoris, ſed magis ut vivat.* Undè B. Chryſoſtomus. *Si qui indè lucrum non conſequantur, id non illius cauſa, qui maximè hoc optat, accidit; ſed eorum culpa, qui eum ſuſcipere nolunt. Qui vulnus habet* (ait Ambroſius) *medicinam quærit, vulnus hoc eſt quod ſub peccato ſumus, medicina eſt Cæleſte & Venerabile Sacramentum. Cur ergò Panem iſtum vitæ quotidianum non aſſumis?*

4. Argum.

Hom. 60. ad pop. Antioch. de Sacram. lib. 5. cap. 4.

nis? Accipe quotidie, quod quotidie tibi proſit. Et ne periculum rei obijcias, addit. *Sic vive, ut quotidie merearis accipere: qui non meretur quotidie accipere, non meretur poſt annum accipere?* Ut illud Poëtæ hic verum ſit: *Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.* Rurſum non ſoli indignè communicantes, ſed etiam poſt Baptiſmum in crimen relapſi, dicuntur
Hæbr. 10. ab Apoſtolo *Filium Dei crucifigere, Sanguinem teſtamenti pollutum ducere, & Spiritui gratiæ contumeliam facere.* Perindè ergò dixeris, quod Chriſtianum eſſe longè periculoſius eſt, quam à Chriſtianiſmo & Baptiſmo abſtinere.

5. Argum. Gravius adhuc urgent & inſtant, qui à frequenti communione deterrent: eos qui ſic faciunt, minus devotè accedere, potiuſque ex conſuetudine, quàm ex devotione, hoc facere; denique ex quadam nimia quaſi familiaritate, ad contemptum tanti Sacramenti venire. Reſp. Non quia frequenter accedunt, ſed quia indignè, hoc interdùm ità contingere: ut in illis Sacerdotibus (nec enim diſſimulanda veritas) qui in lucelli potius quàm Chriſti gratiam frequenter celebrant. Alioqui certò certius eſt ex frequenti communicatione hominem magis ac magis idoneum fieri ad communicandum. Undè
Epiſt. ad Cæſaream patriciam. Baſilius. *Communicare per ſingulos dies pulchrum eſt, & valdè utile, Chriſto enim dicente, qui manducat meam carnem, habet vitam, &c. quis ambigit quin frequens vitæ participatio nihil aliud ſit, quàm pluribus modis vivere?* Neque verò frequenter communicantes, ex conſuetudine ſed

ſed ex devotione hoc faciunt. Nulla enim lex eos compellit, ſed ſola devotio excitat. Illi demùm, qui tantùm poſt annum communicant, aut in celebrioribus feſtis, videntur potius ex conſuetudine hoc facere ſic Chryſoſtomus: *Multos* (inquit) *video temerè, quomodocumque, & magis ex conſuetudine, quàm legitimè & cum conſideratione ac mente ad Chriſti Corpus accedere*, ſed quinam illi ſunt? Qui frequenter accedunt? Audite. *Atqui non tempus acceſſus, non Epiphania, non Quadrageſima, dignos facit qui accedant; ſed mentis ſinceritas & puritas. Cum illa ſemper accede; ſine illa nunquam* & paulò poſt. *Multam video hujus rei inæqualitatem. In aliis quidem temporibus ſæpènumero, neque cùm mundi eſtis acceditis; in Paſſchate verò, etiamſi quid temerarium ſit à vobis commiſſum, nihilominùs acceditis. O conſuetudinem, ô præſumptionem!* Illi ergò certiſſimè potius ex conſuetudine accedunt quàm ex devotione, qui non niſi certis & ſolemnioribus diebus, ſibi communicandum cenſent. Non eſt autem metuendum ullo modo, ne hic familiaritas pariat contemptum, primum quia auget non diminuit fervorem frequens acceſſio, quæ non indignè fit. Hic enim propriè fructus eſt hujus Sacramenti. Deindè apud rudes quidem & vulgares homines accidit hoc interdùm, ſed apud perfectos & ſapientes, nunquam. Sunt autem qui frequenter communicant, ſanè inter perfectos & ſapientes numerandi. Rursùm contemptus nimiæ familiaritatis, oritur ſæpènumero ex parte ipſorum,

Homil. 3. in epiſt. ad Epheſ.

rum, quibuſcum familiariter verſamur, quum nemo mortalium tam ſapiens ſit, qui infirmitates ſuas non habeat, eaſque interdùm prodat, undè contemptus oriatur. At verò in hoc Sacramento, nihil tale locum habet. Ubi Chriſtum ipſum non familiari modo, ſed in admirabili myſterio ſumimus.

6. Argum. At ſaltem inquiunt, minuitur valdè multum reverentia ex hac frequenti acceſſione. Jubent autem Patres, ut maximâ quadam reverentiâ & horrore huc accedamus. Ideò Chryſoſtomus, *tremenda* ſemper hæc vocat myſteria: & Baſilius, non ſolùm à crimine vacuam, ſed etiam, *Planè omni peccato mortuam atque mortificatam eſſe oportere,* *ſcribit* huc *accedentis mentẽ ut evidenter Chriſti Mortem ac Reſurrectionem exprimat*, vivens jam ſoli Chriſto. Reſp. Hoc quidem Patres hortantur (ut ſuperiùs eſt demonſtratum) ad ampliorem gratiam conſequendam, & pro dignitate myſterij quod adimus; non autem quod ſimpliciter hæc neceſſaria exiſtimaverint. Sanè Chryſoſtomus, ideò *tremenda* ſemper vocat & *horrorem* flagitat, propter improbam illam conſuetudinem non ſæpè ſed ſemel in anno accedendi, ut ſuprà oſtenſum eſt. Ideò & alibi dicit: *Hæc dicens non ab unâ in anno perceptione vos veto, ſed volo ſemper vos mundos accedere*, & quæ ſit huic debita planèque neceſſaria reverentia anteà dictum eſt.

De Baptiſmo lib. 1. cap. 3.

7. Argum. Sunt etiam qui hoc objiciunt, eos qui frequentant, ſuum quoddam bonum & commodum quærere: qui rarius autem accedunt,

honorem

honorem Chriſti ſpectare. Itaque hos illis melius facere. Quibus breviter reſpondetur. Summus honor Chriſti eſt ejus voluntatem facere. Neque enim de alio honore dixit. *Si quis mihi miniſtraverit, honorificabit eum Pater meus.* Joan. 12. Hæc eſt autem voluntas Dei ſanctificatio veſtra ait Apoſtolus. 1. Theſ. 4. *Qui facit voluntatem ejus qui miſit me*, ait Chriſtus; Matth. 12. *Is mater mea eſt & frater & ſoror.* Quis obſecro major honor exſpectatur? Itaque & ſi quis in honorem hujus Sacramenti rectè interdùm abſtineat, magis tamẽ ille honorat Chriſtum, qui accedit. Nonnè vulgò dicimus, qui ad convivium invitantur, hoſpites ſuos honorare? Non ergò ſuum illi bonum, ſed & Chriſti honorem unicè ſpectant, qui frequenter communicant. Atque his illi rationibus potiſſimùm agunt.

8. Argum. Authoritatem etiam Eccleſiæ & Patrum vehementer urgent. Eccleſia inquiunt, optima harum rerum arbitra, nonniſi ſemel in anno ad hoc Sacramentum ex præcepto nos vocans, ſatis inſinuat raram acceſſionem, & tutiorem eſſe, & (ut homines ſumus) ſalubriorem. Reſp. Quæ Eccleſiæ hac in parte mens fuerit, copioſè tunc docuimus; quum de hoc Eccleſiæ præcepto tractaremus. Ubi clarè oſtenſum eſt Eccleſiam annuam ſumptionem non ut ſufficientem tradere, ſed ut planè neceſſariam ſub graviſſima pœna præcipere. Quâ etiam neceſſitate ad hoc tandem præceptum ventum ſit, ibi plenius eſt demonſtratum, quòd hic repetere prolixum eſſet, & à re propoſitâ nimis alienum.

Rursùm

9. Argum. Rurſùm quorumdam Patrum authoritates producunt, Auguſtini inprimis & Hieronymi. Nempè Auguſtinus, rem planè indifferentem facit. Quum enim in utramque partem diſputaſſet, *Rectius* (inquit) *inter eos fortaſsè quiſquam dirimit litem, qui monet ut præcipuè in Chriſti pace permaneant: faciat autem unuſquiſque, quod ſecundùm fidem ſuam piè credit eſſe faciendum. Neuter enim eorum, exhonorat Sacramentum, &c.* Idem quoque ſentire videtur Hieronymus, ſic ſcribens: *Scio Romæ hanc eſſe conſuetudinem, ut fideles ſemper Chriſti Corpus accipiant; quod nec reprehendo, nec probo. Unuſquiſque enim in ſuo ſenſu abundat.* Author porrò ille quiſquis eſt libri de Eccleſiaſticis dogmatibus, qui Auguſtino hactenùs eſt inſcriptus, eadem ferè habet verba. *Quotidie Euchariſtiæ communicationem percipere, nec laudo, nec reprehendo.* Quum ergò tanquam res indifferens à tam doctis Patribus commendetur, non videntur huc temerè incitandi fideles, ut magno ſuo cum periculo ad tam tremenda myſteria accedant. Reſp. Auguſtini atque etiam Hieronymi ſententias eo tendere, ut litis hac in parte ac diſſenſionis cauſas tollant; ut alter alterum non judicet, aut condemnando, aut præferendo, propter frequentem aut rariorem acceſſionem. Sic Auguſtinus apertè illud agens in eâ epiſtolâ, ne in tam varijs Eccleſiæ ritibus ac varietatibus, diſſentionis ac emulationis cauſa oriretur. Ideò exemplum Zachæi & Centurionis ſubijciens, *Non* (inquit) *litigabant inter ſe, aut alter alteri ſe præferebat*

Epiſt. 118. cap. 3.

In Apologia pro libris contrà Jovinian.

Cap. 53.

Ubi ſuprà.

bat Zachæus ille & Centurio; ſed uterque Dominum honorabat. Ad hoc itaque valet Auguſtini ſententia, ne eos, qui abſtinent peccati arguamus. Quod hic non fit, ſed quæritur tantùm uter melius & conſultius agat. Hieronymus autem non hoc ſolùm agit, ſed & propter eos hoc dicit, qui in illâ frequentiâ indignè accedunt. Ideò ſubijcit. *Sed illorum conſcientiam convenio, qui eodem die poſt coitum communicant, & juxtà Perſium, noctem flumine purgant:* quod contrà debitam huic Sacramento reverentiam facere ſuprà eſt demonſtratum. Alioqui horum ſanè ſententia frequentem acceſſionem laudatam eſſe, mox oſtendemus. Itaque non aliud illi dixerunt, quam Chryſoſtomus ſcripſit, acerrimus alioqui frequentis hujus acceſſionis inſtigator. *Quos magis acceptamus? Eoſnè qui ſemel, an eos qui ſæpè, an illos qui raro accipiunt? Neque illos qui ſemel, neque qui ſæpè, neque qui rarò; ſed eos qui cum munda conſcientia, cum mundo corde, cum vita irreprehenſibili: iſti ſemper accedant.* Sic & non aliter Patres docent.

Ubi ſuprà. Oratio Academ. 13. Hom. 17. in epiſt ad Hæbr.

Alijs adhuc rationibus urgent, frequentis communionis adverſarij: aiunt enim. Quis hoc ferendum putet, ut mechanici homines ac mulierculæ culinariæ, alijque homines ſæcularibus curis penitùs immerſi, idonei ſtatim videantur qui ad Euchariſtiam accedant; & illotis manibus ac pedibus tam tremenda myſteria contingant, ad quorum ſanè conſpectum & ipſi Angeli contremiſcunt? Reſp. Qui frequentem communionem 10. Argum.

nem ſuadent, non quibuſvis, nec cuivis hominum generi hoc dicunt ſed hujuſmodi, qui ſecularibus curis atque negotijs non nimium impediuntur, maximè quorum vitæ ratio cum peccato non eſt conjuncta. Alioqui ſordidæ, quæ vocantur & illiberales artes, minimè à frequenti acceſſione impedire debent. Non enim opera corporis viliora aut ſordida, ſed mens impura & animus impius inidoneum hominem faciunt, atque hoc Sacramento indignum. *Quæ enim exeunt de homine illa coinquinant hominem* ait Salvator, *non illotis manibus manducare.* Et *ſine ullâ perſonarum acceptione ſingulis fidelibus* (ait Chryſoſtomus) *per hoc myſterium Chriſtus ſe conjungit.* Ideò vehementer hortandi rudiores, ut frequenter ſe recolligant; & ad hanc menſam accedant; ne poſt annum prorſus inidonei fiant. Non enim juvat raritas aut dilatio, ſed planè ruditatem & inſcitiam auget. Contrà frequens ſui reconciliatio, frequens acceſſio etiam ex rudi ſpiritualem facit. Sed hoc tantùm quod ad ſingulas perſonas attinet, judicio Paſtorum & Spiritualium Patrum relinquendum erit, juxtà id quod in perſona diſputantis, Auguſtinus dicit. *Authoritate Antiſtitis debet quiſque ab altario removeri, & eaden authoritate reconciliari. Non ut arbitrio ſuo cùm libet, vel auferat ſe unuſquiſque communioni, vel reddat.* Alioqui Chriſtus omnes vocat & invitat; & ſicut diabolus, *Circuit tanquam leo rugiens quærens quem devoret*: ſic contrà Chriſtus circuit, *Ut leo qui vicit de tribu Juda*

Matth. 14.

Hom. 60. ad pop. Antioch.

Epiſt. 118. cap. 5.

Juda quærens ibi comedatur. O amorem mirabilem, & mediatore illo dignum, qui ſe medio diabolo oppoſuit!

Rursùm urgent (quod Patres interdùm habent) ardentiſſimo quodam & flagrantiſſimo deſiderio, ad hoc Sacramentum accedendum, quod certè frequens eſſe non poteſt; nec tamen cum nauſea aut faſtidio accedendum. Reſp. cum Auguſtino: *Contemptum ſolùm non vult cibus iſte, ſicut nec Manna faſtidium.* Tepiditas & fervoris imminutio indignum non facit, ſed minoris tantùm gratiæ capacem: quanquam & ſæpè fiat, ut qui frigidus acceſſerit & jejunus, fervens diſcedat & ſatur. Alioqui cum Gerſone dicimus, *Qui nolunt accedere ad hoc myſterium ſine tali fervore, ſimiles ſunt frigidis, qui nolunt accedere ad ignem; niſi prius ſint calidi.* Quo quid abſurdius? Itaque ſi minus ferveas huc accede, ut fervorem ſpiritus vi tanti Sacramenti accipias. Id modo cave ne immundus & cum voluntate peccati accedas. Quod ſi fervorem exſpectas ut communices, vide ne abſque fervore umquam communices. Fraus eſt dæmonis, qui ſe in Angelum lucis transfigurat. Hæc ſunt ſanè præcipua, quæ ab illis obijci ſolent, qui frequentem acceſſionem, nec tutam nec ſalutarem, nec neceſſariam exiſtimant.

11. Argum. — Ibidem. — Gerſon.

Videamus nunc quibus illi rationibus nitantur, qui frequentem ſuadent. Maximis ſanè, atque hujuſmodi, quæ piorum corda maximè debeant permovere. Primum ad hoc inſtitutum eſt Sacramentum, ut à nobis ſumeretur,

Argumenta pro frequenti Synaxi. — 1. Argum. Joan. 6. & 1. Cor. 11.

meretur, non ut ſpirituali manducatione contenti, fide tantùm memoriam mortis Chriſti celebraremus. Ideò Salvator dixit: *Accipite; & manducate.* Ideò Mannæ ſucceſſit. Ideò *Panis vitæ*, & à Chriſto & ab Apoſtolo vocatur. Et de Sacramentali manducatione apud Joannem dixit Chriſtus. *Qui manducat meam Carnem & bibit meum Sanguinem, is in me manet, & ego in eo.* Quæ verba de Sacramentali ſumptione dici, negari non debet. Deindè qui abſtinent quum accedere poſſunt, ſeipſos maximo bono defraudant.

2. Argum.

Quam ſanè frequenter accedendi cauſam multi Patres urgent, Cyrillus inprimis, copioſè & vehementer ſic ſcribens. *Sciant Baptizati, ſi rarius & longo temporum ſpatio propter ſimulatam religionem, myſticè communicare Chriſto recuſent, ab æterna ſe vita procul depellere: quippè recuſatio hujuſmodi, quamvis ex religione proficiſci videatur, & ſcandalum facit, & laqueos inſtruit: quare oportet omnibus viribus à peccato mundari, & rectè vivendi jactis fundamentis, magna cùm fiducia ad ſumendam vitam concurrere.* Sic & Chryſoſtomus. *Quemadmodum* (inquit) *frigida acceſſio periculoſa eſt, ità nulla myſticæ illius Cœnæ participatio, peſtis eſt, & interitus.* In eundem ſenſum Ambroſius. *Qui non meretur quotidie accipere, non meretur poſt annum accipere.* Nempè ſe indignum facit etiam annuâ ſumptione. *Utinam poſſemus* (ait Hieronymus ad Lucinium) *Eucharıſtiam abſque condemnatione noſtri, & pungente conſcientiâ ſemper accipere.* Hoc videlicet illud eſt miſeriæ, quod cecinit Propheta.

Lib. 3. c. 37. in Joan.

Hom. 24. in 1. ad Co. 10. lib. 5. c. 4. de Sacrament. epiſt. 28.

pheta. *Oblitus ſum comedere panem meum.* In quæ verba Auguſtinus. *Modo manduca. Oblitus erat, ſed venit & ipſe panis in cujus corpore tibi licet recordari vocem oblivionis tuæ. Modo manduca.* Itaque in miſeriam primi hominis recidunt, qui hunc panem oblivíſcuntur. Pſal. 101.

Quid quod non bono te tantùm defraudas maximo ſed & periculo te committis ac detrimentum pateris? Undè Cyprianus. *Ut manifeſtum eſt eos vivere, qui corpus ejus contingunt, ità timendum eſt ne dum quis abſtentus ſeparatur à Chriſti Corpore, procul remaneat à ſalute.* Sic & Chryſoſtomus. *Quando de cibo iſto non participat corpus, moritur; ità & nos quando de cibo iſto ſpirituali non participamus.* Periculum autem quod hic incurrimus egregiè deſcribit Cyrillus Alexandrinus. *Variæ*, inquit, *ſunt fraudes diaboli, multipliceſque ad decipiendum inſidiæ. Nam primum ad vivendum turpiter inducit. Deindè cum malis onerati fuerint, tunc abhorrere à Chriſti gloria perſuadet, quâ poſſent à turpitudine voluptatis quaſi ab ebrietate revocari. Demus ergò operam ut ad cæleſtem gratiam accedamus, Corporiſque Chriſti participes efficiamur.* Hæc Cyrillus de Satanæ fraudibus, cujus ſanè partes ſollicitè agunt, qui hodie pios fideles à frequenti communione deterrent. Aliter Divus Ambroſius: *Qui ſemper pecco, debeo ſemper habere medicinam.* Si nimium in longum differatur Euchariſtiæ perceptio (aiunt Patres Cabilonenſes) *Ad animæ perniciem pertinet dicente Domino: niſi manducaveritis Carnem Filij Hominis, non habebitis vitam in*

3. Argum. ſerm. 6. de orat. Dom. Homil. 3. in epiſt. ad Epheſ. lib. 3. c. 37. in Joan.

Lib. 5. c. de Sacram.

Concil. Cabilon. c. 46.

4. Argum.

in vobis. Huc accedit quod ſumma quædam ingratitudo eſt, ità nullo Chriſti amore tangi, ut nonniſi ter quaterve in anno, ad ejus Sacramentum accedas. Jam anteà diximus in ſingulare Chriſti amoris ergà nos teſtimonium hoc inſtitutum eſſe Sacramen-
1.Cor.11. tum. *Quoties manducabitis*, ait Paulus, *mortem Domini annuntiabitis*, id eſt gratam memoriam facietis. Diximus etiam ideò *Euchariſtiam* hoc Sacramentum dici, eo quod gratiarum in eâ actionem Deo faciamus. *Nos*, ait Origines, *cum precibus & gratiarum pro beneficijs acceptis actione oblatos panes edimus, hoc inprimis caventes ne ingrati ergà*
Homil.3. in epiſt. ad Epheſ. *Deum habeamur.* Nullus te verò Chriſti amor movet? *Quotidie venit ut diſcumbentes videat: omnibus loquitur*, ait Chryſoſtomus. at metuo inquis ne indignè accedam: potius ama, ut ſis non indignus. *Pax enim certè hominibus bonæ voluntatis.*

5.Argum. Totius veteris Eccleſiæ praxis, frequentem communionem demonſtrat. Juſtinus Martyr in Apologiâ ſecundâ, qui Romæ vixerat: Hieronymus & Ambroſius Romæ, & in Italia quotidie ſuam fidelium communionem, ſuo tempore fuiſſe meminerunt.
Lib.5.c.4. de Sacram. Verba ſuperius poſita ſunt. *Si quotidianus panis eſt*, ait Ambroſius, *quare poſt annum ſumis ſicut in Oriente faciunt?* Ideò in Oriente habes Chryſoſtomum, acerrimis verbis hanc eorum ſtupiditatem flagellantem. Audiviſti & Cyrillum eos vehementer reprehendentem. Imò ad confuſionem adultorum fidelium vetuſtiſſimus mos Conſtantinopoli erat,

erat, ut meminit Evagrius, ut pueri ad Dominicam menſam admitterentur, nondùm rationis capaces. *Vetus*, inquit, *fuit conſuetudo Conſtantinopoli, ut ſi quando multæ admodum particulæ Corporis Chriſti ſupereſſent; pueri impuberes, qui ſcholas frequentabant accerſſerentur, eaſque manducarent.* Quæ conſuetudo diutiſſimè duraſſe videtur. Scribit enim Nicephorus, qui antè annos circiter 600. vixit, *Se cùm puer eſſet, reliquias Corporis Domini frequenter ediſſe.* Baſilius ad Cæſaream Patritiam ſcribit, *Se ſuos quater in ſingulis hebdomadis communicare.* Hieronymus ſcribit, *Quotidianam communionem, Romanam Eccleſiam, & Hiſpaniam ſuo tempore obſervaſſe*, quod & ſibi ſuiſque optat, *Ut Pſalmiſtam*, inquit, *audiamus dicentem nobis: Guſtate & videte quàm ſuavis eſt Dominus.* Sanè experientia hodierna docet (quòd de ſuo tempore Bernardus ſcripſit) in ijs qui frequenter communicant, *& minui in minimis peccatis ſenſum, & in gravioribus tolli conſenſum*, ut eos ubique modeſtiores & religioſiores conſpiciamus, qui ad hoc Sacramentum non ex conſuetudine, ſed ex devotione quàm frequentiſſimè accedunt. Propterea ſic ſcriptum reliquit antiquiſſimus Ignatius. *Feſtinate frequenter ad Euchariſtiam & gloriam Dei accedere. Quando enim hoc ipſum aſſiduè agitur; expelluntur poteſtates Satanæ, qui actus ſuos convertit in ſagittas ignitas in peccatum.* Vides aſſiduitatis fructum: ut quid ergò hæſitas? Tantumdem & ſcribit Chryſoſtomus, idque verbis efficaciſſimis. *Hoc nempè eſt quòd univerſa*

Hiſt. Eccleſ. lib. 4. cap. 35.

Hiſt. Eccleſ. lib. 17. cap. 25.

Epiſt. 28. ad Luciv.

Serm. de Cœna Domini.

Epiſt. 10. ad Epheſ.

Homil. 5. in 1. ad Tim.

univerſa perturbat, quia non munditia animi, verùm intervallo temporis longiore conſtare meritum putas, ſummamque arbitraris reverentiam ac religionem eſſe, ſi non ſæpius cæleſtem illam adeas menſam. Ignoras quoniam indignè accedere, etiamſi ſemel tantùm fiat, te ſupplicio tradit? Dignè verò etiamſi ſæpè accedas, ſalutem indè conquiris? Non eſt audaciæ, ſæpius accedere ad Dominicam menſam, ſed indignè accedere, etiamſi ſemel tantùm quiſpiam toto vitæ tempore accedat. Ubi notanda valdè tria, quæ hic docet Chryſoſtomus. Primò negat eſſe reverentiam aut religionem rarò accedere. Cui non eſt contrarium quod docet Auguſtinus ad Januarium; quia aliud eſt rarò accedere (quod negat eſſe religioſum Chryſoſtomus) aliud interdùm in frequenti acceſſione abſtinere, quod ad honorem hujus Sacramenti pertinere ait Auguſtinus, ſic enim dicit. *Ille honorando non audet quotidie ſumere*, & de quotidianâ ſumptione, & aſſiduâ abſque ullâ intermiſſione apud illum quæſtio eſt. Secundò ex Chryſoſtomo notandum indignam acceſſionem, etiamſi ſemel tantùm fiat, judicium & damnationem acquirere: quod in ſequentibus eorum exemplo, qui ſemel tantùm Chriſtum crucifixerunt, & prodiderunt pulchrè declarat. Tertiò negat eſſe audaciæ ſæpius accedere, ſed id demùm audaciæ eſſe ſi indignè quis accedat. Quod planè ex noſtra ſententia eſt.

Utriuſque ſententiæ diſcrimen.

Jam verò videtur mihi inter has duas ſententias hoc diſcrimen eſſe: quod altera ſuadet abſtinere à malo: altera hortatur facere bonum.

bonum. Illi enim qui à frequenti acceſſione deterrent, non alia juſta de cauſa id faciunt, niſi propter periculum indignè acceſſionis: quod malum ut caveatur, rarius jubent accedere, nec niſi inſigni quodam fervore accenſos, & vitæ puritate præditos. Et eſt quidem hoc declinare à malo. At verò quod multò præſtantius eſt, ſuadet noſtra ſententia non tantùm cavere à malo, id eſt ab indignâ acceſſione, ſed & facere bonum, id eſt dignè accedere: dicens cum Chryſoſtomo, *Tempeſtivum accedendi tempus munditia conſcientiæ faciat*, & cum Ambroſio. *Sic vive, ut quotidie accipias*, & cum Cyrillo. *Jactis rectè vivendi fundamentis magna cum fiducia ad ſumendam vitam concurrere oportet*. Rursùm idem diſcrimen videtur quod inter opera ex timore facta, & ex amore profecta. Suadet amor frequenter accedere, retrahit timor ne frequenter accedas. Hic timor ſi juſtus eſt, ſcilicet propter indignam acceſſionem retrahere te debet, non ſolùm ut non frequenter, ſed ne quidem ut unquam accedas. Sin non quidem juſtus, at religioſus eſt, *Laqueus tamen diaboli eſt*, ut Cyrillus monuit. *Recuſatio communionis* (ait ille) *quamvis ex religione proficiſci videatur, laqueos inſtruit*. Quod ſi injuſtus eſt, vanus eſt, & reijciendus. Frequens verò acceſſio, quæ ex amore fit, ſummè eſt laudabilis.

Homil. 5. in 1. ad Tim. lib. 5. c. 4. de Sacramentis lib. 3. c. 37. in Joan.

Lib. 3. c. 37. in Joan.

Quid? Quod ſolemnioribus tantùm diebus accedere, Judaiſmum ſapit. Ità ſanè notat Hieronymus, oſtendens enim nos, *Non obſervare dies & annos* (quod in Galatis Judaiſan-

Gal. 4.

daiſantibus reprehendebat Paulus) quia certis diebus jejunamus, & diem Dominicum celebramus; ex hoc diſcrimen oſtendit, *Quòd nos quotidie id facere poſſumus, Judæi autem non.* Sic enim ſcribit, *Sicut nobis licet vel jejunare ſemper, vel ſemper orare, & diem Dominicam accepto Corpore Domini indeſinenter celebrare gaudentibus; non ità eſt fas Judæis immolare Agnum.* Et hoc eſt quod vehementer arguit Chryſoſtomus. *Communionis tempus non eſt feſtum neque celebritas, ſed conſcientia pura, vitáque à peccatis repurgata.*

In Comment. ibidem.

In orat. de 6. Philogonio.

At inquis, majorem quandam ſanctitatem poſtulant celebres illi dies, ideoque tunc quidem, qui non accedit, meritò arguendus: non ità verò in profeſtis diebus, aliove quovis tempore. At negat hoc expreſsè Chryſoſtomus. Diſputans enim de Paſſchalibus diebus, qui omnium ſunt celeberrimi; habent (inquit) *Aliquid amplius dies illi, quia in illis immolatus eſt Chriſtus: ſed quod ad hoc Sacramentum attinet, nihil amplius habent, nullam dignitatem, nullum privilegium*, ſic & ejus veſtigia per omnia ſequutus Theophilactus. *Tu conſcientia examinata, diſcuſſaque, adito ea myſteria non feſtis profeſtiſque diebus, ſed quovis tempore, quum te purum & dignum comperis.*

Homil. 5. in 1. ad Timoth. in Comment. in 1. Co. 11.

Sed graviſſima profectò cauſa frequenter accedendi ea eſſe debet, quod hac ratione frequenter conſcientiam examinamus, frequenter confitemur, & incumbentem peccatorum molem & ſarcinam excutimus. Hoc bono nullum majus dici poteſt. Sic enim fit,

ut

ut ſemper parati ſemper digni ſimus. Contrà qui longum tempus exſpectant, quia maximâ difficultate ſe præparant (ſicuti domus diu in ſordibus relicta difficillimè repurgatur) fit ut rarò id faciant, ſicut poſt tantam exſpectationem fieri id debebat. Ideò ait Ambroſius. *Si non mereris quotidie accipere, nec poſt annum mereris accipere.* Ideò Chryſoſtomus. *Cùm demùm anno revoluto communices, quadraginta dies putas tibi ſufficere ad mundationem totius temporis?* In hac ergò quæſtione modus is tenendus eſt, ut utrobique honore hujus Sacramenti ſervato, nec temerè eò accedatur, nec deſidioſè & pernicioſè abſtineatur. Qui modus ut intelligatur, aliquot concluſiones, quæ ex præmiſſis diligenter introſpectis evidenter colliguntur, ſubijciemus.

Lib. 5. c. 4. de Sacram. Hom. 17. ad Hebr.

Concluſiones de certo modo.

Qui nullius ſibi criminis lætalis conſcius eſt, nec Canonico aliquo impedimento aſtringitur, multò rectius, nempè & Deo gratius, & ſibi utilius facit, ſi communicet, etiamſi id quotidie fiat, quam ſi abſtineat. Canonicum impedimentum hic vocatur, quale ab Eccleſiæ Canonibus præſtitutum eſt, ut videlicet jejunus, ut abſque carnali vel legitimâ copulâ vel illicitâ pollutione, ut denique ab omni excommunicationis vinculo, tam majoris, quàm minoris liber accedat. In quibus omnibus Patrum Spiritualium judicium conſulendum, & ſequendum eſt. Secunda, abutitur hoc Sacramento qui indignè accedit, etiamſi ſemel tantùm in vitâ accedat, eſtque hujuſmodi reus Corporis

& Sanguinis Domini. Tertia, abutitur etiam hoc Sacramento, qui quotidie nullâ factâ intermiſſione, non ex religione & amore Chriſti, ſed ex conſuetudine, vel (quod deterius eſt) ex pacto & ſpe lucri alicujus temporalis favoris, &c. accedit; eſt enim damnanda & execranda hypocriſis teterrimuſque abuſus. Quarta, ſingulis ſaltem Dominicis diebus ad Euchariſtiam accedere, & maximo cum fructu & minimo cum periculo omnes fideles poſſunt, non nimium curis, negotijſque ſæcularibus, quæ à Deo mentem avocant, impediti, & in eo genere propter dierum aliquot intermiſſionem, minus eſt ex nimiâ familiaritate periculum; maximum verò ex frequenti illâ ſui recollectione beneficium. Sic Studioſi omnes, & qui ſedentariam vitam agunt nobiles opulentioreſque in pace reſidentes conſultiſſimum fecerint, ſi nullum diem Dominicum prætermitterent. Dies Dominica eſt perpetua memoria Reſurrectionis. Eſt dies octava figura æternæ Octavæ. Eſt dies quo Apoſtoli & veteres Chriſtiani communicare ſolebant; *Una*
Act. 20. *Sabbathorum cùm convenirent ad fractionem panis*. Quinta. Qui à frequenti communione in genere dehortantur, ut periculoſa & noxia, non habita certa quadam perſonarum ratione ex judicio Confeſſorum, graviter peccant; rectum hujus Sacramenti uſum pervertunt; contrà SS. Patres & omnem primæ Eccleſiæ religionem diſputant. Sexta. Eccleſia raram communionem numquam præcepit, aut etiam hortata eſt, aut ullo vel decreto,

decreto, vel facto, approbavit. Septima. Non peccato novo peccat, qui cùm poſſit communicare, non communicat: niſi id eo tempore fiat, quo Eccleſia communicare jubet. Octava. Dicere poſtremò hanc frequentem communionem adeò eſſe neceſſariam, ut abſque communicantium numero, hoc Sacramentum percipere non liceat, deteſtanda eſt hujus temporis hæreſis: de qua tertio nunc loco agendum nobis eſt.

Præpoſtera ſanè eſt horum temporum hæreſis, quæ tam cæco impetu adverſus Catholicorum circà hujus Sacramenti uſum ignaviam fertur, ut ne ipſum quidem in publicâ illâ oblatione fidelium ſacrificantem Presbyterum id muneris obire, niſi adſint qui communicent, patiantur. Horum hac in parte rationes diſpiciamus. 3. Sententia Hæreticorum propria.

Primum aiunt perpetuam hanc veteris Eccleſiæ religionem fuiſſe, ut nunquam ſine communicantium numero celebraverint. Deindè noſtras hoc nomine Miſſas (quas ideò privatas novo vocabulo vocant) damnant, ubi quotidie abſque communicantibus alijs celebramus. Rursùm planè contrà hujus Sacramenti inſtitutionem eos facere dicunt, qui ipſi quidem accipiunt, alijs autem non diſtribuunt, quod Chriſtus fecit. *Benedixit, fregit, dedit, dicens accipite, &c.* Poſtremò totam ipſius Miſſæ actionem, contrà nos facere clamitant. Nihil enim illic aut dici, aut agi, quod ſolitudinem ſacrificantis non excludat. Nec deſunt Pſeudocatholici; qui hoc miſerandum abuſum vocent,

& vel hinc fieri ſcribant, ut tota illa actio ſacra unà cum ipſis myſterijs magis atque magis vileſcat, & à prætereunte ac confabulante populo, faſtidiatur. Ideoque hac in parte Hæreticis ſubſcribunt, ut privatæ illæ & coactitiæ (ſic enim vocant) Miſſæ aboleantur, unumque aliquod publicum in Eccleſiâ Sacrum fiat, in quo omnes communicent, maximè è clero. His omnibus mendacijs atque calumnijs diligenter à nobis reſpondendum eſt, ne ſic frequentem hic communionem commendare & ſtabilire videamur, ut ſolitudinem illam quotidianam ipſorum ſacrificantium, condemnare putemur. Quod ergò primo loco aſſeritur, luculentum eſt mendacium, ex ignorantiâ hiſtoriæ veteris natum. Ut enim demus (quod certè veriſſimum eſt) raras tum Miſſas præſertim in publicâ Eccleſiâ fuiſſe, in quibus aliqui non communicarent, nunquam tamen aliter factum fuiſſe pernegatur, facilèque comprobatur. Chryſoſtomus ingenuè fatetur, ſe aliquando deſertum, ſolùm celebraſſe. *Fruſtrà, inquit, ſtamus ad Altare, fruſtrà habetur quotidiana oblatio. Nemo eſt qui ſimul participet.* Et in ejus Liturgia inter agenda apertè notatur; quid Sacerdos debeat facere, ubi nullus adeſt, qui velit unà communicare? Quod fruſtrà adhiberetur ſi nunquam hoc contingeret. Nec eſt quod Hæretici hic per *nullos*, paucos intelligant. Agit enim in præcedentibus verbis Chryſoſtomus, contrà eorum conſuetudinem, qui niſi in celebrioribus feſtis ad Euchariſtiam accedebant, qui ſanè

Homil. 3. in epiſt. ad Epheſ.

ſanè non pauci, ſed omnes erant; ut tum ipſe eo in loco, tum alij Patres ejus contemporanei docent. *Cur poſt annum ſicut in Oriente conſueverunt communicas?* ait Ambroſius. Lib.5.c.4. de Sacram. Orientis nomine Antiochiam & Conſtantinopolim, ubi hæc dixit, Chryſoſtomus intelligit. Evidens autem & invictum eſt Argumentum abſque communicantibus ſacrificatum olim fuiſſe, quod & ſacrificium eſſet quotidianum, & populi communio, ſicuti hodie, annua aut ut plurimum celebrioribus tantùm feſtis ab eo frequentata. Ac de annuâ illâ ac rariori acceſſione demonſtratum eſt, quod diximus, quum Eccleſiæ præceptum de annuâ communione tractaremus. Sacrificij, autem quotidie aut ſæpius celebrati, plena ſunt omnia veteris Eccleſiæ ſcripta, eorum etiam Patrum, qui de annuâ illâ conqueruntur. Auguſtinus, qui quotidianam communionem, *rem indifferentem ponit*, Epiſt. 118. c. 3. epiſt. 23. confeſ. lib. 9. c. 13. quotidianam tamen oblationem aſſerit. Sic enim ſcribit. *Non ſolùm per omnes Paſchæ ſolemnitates, ſed & omni die populis immolatur.* Et de Monica Matre ſcribit, *Quotidie Altari ſolitam aſſiſtere.* Ambroſius, qui illum Græcorum morem ſemel in anno communicandi taxat, ſuadetque *quotidie accipere, quod quotidie proſit* ſuorum raritatem incuſans, lib. 5. cap. 4. de Sacram. in Comment. in 1. Tim. 3. apertè ſcribit ſæpius in hebdomadâ offerri ſolitum. *Omni*, inquit, *hebdomada offerendum eſt, etiamſi non quotidie peregrinis, incolis tamen vel bis in hebdomadâ.* Chryſoſtomus quo nemo acrius & vehementius, rariſſimam hanc fidelium ſui temporis acceſſionem

Homil. 5. in epiſt. ad Tim. nem in varijs Homilijs perſtringit, ut jam ex eo ſæpè citatum eſt; tamen & *quotidianam*
Homil. 3. ad Epheſ. & Homil. 17. ad Heb. *oblationem* vocat, & apertè prætereà ſcribit. *Sive feria ſexta, ſive Sabbatho, ſive Dominicâ die, ſive in celebritate Martyrum, eadem litatur Hoſtia, idem Sacrificium conſummatur.* Hæc
cap. 39. ſunt per illum ſacrificij tempora, hi dies. At communionis ex parte populi tempora erant Paſcha, Epiphania, Natale Domini, & Quadrageſimæ dies, ut in alijs non ſine ſtomacho declamat. Ex his ergò tribus Patri-
Cap. 39. bus, Auguſtino, Ambroſio, Chryſoſtomo, annuam, aut certè paulò admodum celebrio-
Cap. 46. rem communionem deplorantibus, ſacrificij tamen quotidianam, aut ut minimum hebdomadariam oblationem teſtantibus luce clarius eſt, ſæpius abſque communicantibus celebratum fuiſſe. Accedit Concilium Cabilonenſe, quòd *nullam diem excipi dicit, quâ Miſſarum ſolemnia non fiant*, & alibi tamen ad frequentem communionem acerrimè hortatur.

Rursùm ſolitarij hujus Sacrificij (abſque videlicet communicantium numero) & illud evidens Argumentum eſt, quod & olim (ſicut hodie ſacella privata extrui, in ijſque ſacrificari ſolitum ſit. Cujus rei teſtimonia
Lib. 6. c. 34. *Martyria* illa ſunt ab Eccleſijs apertè diſtincta. Ut in tripartita Hiſtoria deſtructo Serapidis templo, *Hinc Eccleſia, hinc conſurgit*
Can. 8. *martyrium*, pro reliquijs videlicet S. Joannis Baptiſtæ reponendis. Et Concilium Carthaginenſe quartum apertam diſtinctionem facit *inter Parochias, Monaſteria, & Martyria.*

ſyria. Vide autem hac de re Ruffinum lib. 11. cap. 27. Socratem lib. 1. cap. 16. & ultimo lib. 2. cap. 11. Sozomenum lib. 4. cap. 9. & lib. 8. cap. 24. Evagrium quoque lib. 2. cap. 3. & Auguſtinus de Civit. Dei lib. 22. cap. 8. *In Caſtello Synicenſi*, ait Auguſtinus, *memoria erat Stephani cum Altari, Eccleſia autem non erat; baptiſterium enim non habebat.*

Ratio autem hujus rei in promptu eſt. Oblationis enim præceptum eſt. *Hoc facite.* frequentis communionis præceptum nullum extat, ſed præmium adjunctum facienti. Ideò non eum peccare diximus novo peccato, qui prætermittit, nec ex neceſſitate præcepti, ſed ex neceſſitate finis Sacramenti hujus frequentationem ſtabilivimus. Rursùm oblatio eſt munus publicum, in quo quod Apoſtolus jubet fieri, *Obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones, pro Regibus, pro toto populo fiunt, ut tranquillam vitam agamus.* In communicantium numero nullum publicum ſed privatum, eorum qui communicant, bonum agitur. *Hinc populis immolari* ſcripſit Auguſtinus: *Et incolis bis in hebdomada offerri*, ſcripſit Ambroſius. Deindè ad rationem ſacrificij ſatis eſt ut is qui ſacrificat, oblata percipiat. Atque id planè neceſſarium eſt. Ut autem cum numero participantium id neceſſariò fiat, nulla ratio ſuadet, nullum præceptum urget. His ſanè de cauſis & in veteri Eccleſiâ, & hodie, ſæpiſſimè abſque alijs communicantibus, ſacrificij hujus adminiſtratio facta eſt. Nec

1. Tim. 2.

Locis jam citatis.

ergò

ergò veteris Eccleſiæ uſus nobis refragatur; nec noſtra propterea Miſſa damnanda eſt; quod numero communicantium ſæpiſſimè careat.

Quòd autem Chriſtus quum hoc inſtitueret, *diſtribuit aliis* nihil contrà nos facit. Neque enim illud magis ad ipſam inſtitutio-
Epiſt. 118. nis formam ſpectat, quam quod *Cœnatus cœnantibus* dedit, quod *veſperè* etiam celebravit, aut *quod numero duodecim* tradidit, de quibus omnibus cum Auguſtino rectè dicimus: *Si hæc monuiſſet Chriſtus, eum morem nemo variaſſet.* Itaque diligenter hic advertendum eſt, quòd peracto hoc Sacramento, quum ejus adminiſtrationem præciperet, non dixit ſic facite, ſed *hoc facite.* Illud videlicet Sacramentum, non illis & eiſdem, quibus ille ceremoniis ac ritibus. Denique quid in totâ illâ Chriſti Cœnâ neceſſariò ad Sacramenti vim ſpectet, quid non ſpectet? Eccleſiæ praxis, non quorumdam novatorum opinio, judex eſſe debet. Chriſti autem Eccleſia, quæ una eſt, eodem ſemper ſpiritu gubernata, quum olim communicantium numerum exegerit, hodie autem non exigat, rem planè hanc (quantùm ad præcepti neceſſitatem attinet) indifferentem eſſe demonſtrat. Poſtremò ſi exemplo Chriſti numerus eſt neceſſarius, ergò & duodenarius. Quod ſi non iſte, nec ille.

Actio verò Miſſæ, ſolitudinem communicantium ſacramentaliter non excludit, ſed benè ſpiritualiter. Ideò conſenſum aſtantium,

aſtantium, & conjunctas preces, Patres poſtulant. Sic Chryſoſtomus. *In ipſis horrendiſſimis myſterijs, benè precatur populus Sacerdoti, & Sacerdos populo, nam cum ſpiritu tuo, nihil eſt aliud.* Rursùm, *Non ſolus Sacerdos gratias agit, ſed & omnis populus.* Quæ omnia non propter ſacramentaliter communicantes, aut vocaliter comprecantes, ſed propter totius populi pium conſenſum, & ſpiritualem in totâ actione concurſum & cooperationem dicta ſunt. Homil. 18. in Cor.

Nec propter defectum communicantium vilipenditur ſacrificium, ſed contrà: quia ſacrificium vilipenditur, nec tanti fit, quanti fieri debebat, ideò deficiunt communicantes. Hoc illius, non illud hujus cauſa eſt.

Urgent etiam verbum *Synaxis* à veteri Eccleſia & verbum *Communicationis* à Paulo uſurpatum, ut Sacramentum non ſit, niſi plures communicent. Sed hunc eorum errorem veteres Patres facilè refutabunt. Quare hoc Sacramentum à Paulo κοίνωνία dictum fuerit pulchrè explicat Chryſoſtomus. *Quare non dixit participatio? Quia amplius quiddam ſignificare voluit. Non enim participatione tantùm & acceptione, ſed unitate communicamus. Quemadmodum enim Corpus illud unitum eſt Chriſto, ità & nos per hunc panem unione conjungimur.* Sic & Cyrillus. *An fortaſsè ignotam nobis eſſe putat myſticæ benedictionis virtutem? Quæ cum in nobis fiat, nonnè corporaliter quoque facit communicatione Carnis Chriſti, Chriſtum in nobis habitare?* In Comment. in 1. Cor. 10. Lib. 10. c. 13. in Joann.

Et alibi *ſuo corpore credentes per communionem myſticam benedicens, & ſecum & inter nos unum nos corpus effecit.* Sic & Dionyſius Areopagita. *Digniſſimum hoc Sacramentum meritò ſingulariter communio appellatur. Nam quamvis unumquodque Sacramentum hoc agat, ut noſtras vitas in plura diviſas, in unicum illum ſtatum, quo Deo jungimur colligat; attamen huic Sacramento communionis vocabulum præcipuè ac peculiariter congruit.* Ubi Græcus Interpres Pachymeres Ξυνάξιν δὲ νοητέον οὐ τῶ τοῦ λαοῦ ἀλλὰ πρὸς τοὺ θεού συναγώγω καὶ κοινωνίαν.

Lib. 11. c. 26. Eccl. Hierar. c. 3. p. 1.

Non ergò Communio & Synaxis à perpetuâ & neceſſariâ communicantium multitudine, ſed ab illâ myſticâ, & noſtri inter nos, licet in locis ſejunctiſſimis communicantiũ, & noſtri cum Deo conjunctione & unione. Atque his quidem illi ratiunculis agunt, ut numerum communicantium neceſſarium doceant, quibus quum jam ſatisfactum ſit, rationes, quæ contrà pugnant, an validiores ſint diſpiciamus.

Argumenta pro ſolitaria Comment.

Primum ſi ex vi Sacramenti (ut illi autumant, nam ſacrificij rationem hic nullam eſſe volunt) neceſſarius ſit numerus. Infirmis non erit Sacramentum porrigendum, niſi adſit, qui unâ participare velit, fidelium numerus. Quo quid abſurdius? Veteris ſanè Eccleſiæ hiſtoria aliter factum eſſe ſatis demonſtrat. Serapion ille ſenex à puero delatam Euchariſtiam ſolus accepit. Satyrus Ambroſij frater, involutam orario ideò in collo

Euſeb. lib. 3. cap. 36. Ambroſ. in orat. de obitu fratris.

collo geſtavit, ut in periculo conſtitutus ſolus acciperet. Plenæ ſunt his exemplis omnes hiſtoriæ, ut etiam ſuprà commemoratum eſt. Quantum verò ſcelus viaticum, quod etiam graviſſimorum ſcelerum reis negatum nunquam eſt, propter communicantium fortè defectum, pijs negare velle? Aut ſi non negetur, quis non videt æquè gravem eſſe publici officij ac privati viatici rationem? Ut ſi propter hoc ſine numero accipi poſſit, multò magis propter illud?

Rursùm ſi abſque numero communicantium communione hac frui non licet, damnanda illa veterum pietas, qui domi ſoli olim communicabant; quod facilè apparet ex eo quod ad uxorem ſcribit Tertullianus: *Quid ſecreto antè omnem cibum guſtas*: quod de mulier quadam Cyprianus, *Quæ in arcâ Sanctum Domini repoſuerat, ut domi perciperet*: quod denique Baſilius de Eremitis Ægyptijs apertè ſcripſit. *Omnes in eremis ſolitariam vitam agentes, ubi non eſt Sacerdos, communionem domi ſervantes, à ſeipſis communicant.* Sed quid multis moramur? Ipſorum doctrina, qui numeri neceſſitatem ſtatuunt numeri certitudinem tollunt. Illorum enim ſententia eſt, indignè communicantes rem Sacramenti non accipere, Corpus videlicet & Sanguinem Domini: ſed eos tantùm hæc accipere qui fide, cæteriſque virtutibus ritè præparati accedunt. Jam verò quum nihil ſit facilius in numero communicantium, quam ut unus interdùm aliquis, iſque ſolus eâ fide & virtute præditus accedat, ut verè

Lib. 2. ad uxorem.

Serm. 5. de lapſis ad Cæſaream Patriciam.

Corpus

Corpus & Sanguinem Domini accipiat, reliqui verò indignè, hic quæritur: quid ille unus accipit? Si totum Sacramentum, ergò ſine numero unâ ſimulque participantium. Neque enim alij (ſecundùm iſtos) verè participant. Sin ſymbola tantùm, quanta hæc dementia, ùt ab aliorum pietate meâ pendeat communicatio, & nullo meo vitio re Sacramenti interius caream, qui Sacramentum ipſum forinſecus accipio? At certos nos reddit Apoſtolus, *Ut probet ſeipſum unuſquiſque, & ſic edat, &c.* Hoc eſt abſque periculo judicij aut damnationis. Per hos autem non ſeipſum tantùm unuſquiſque, ſed & proximum ſuum probare debet. Vana itaque & non ſibi conſtans eſt horum hominum ſententia.

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google